

MENS∞DIER

Pawsitive vibes: De invloed van het binnenhouden van katten op hun welzijn

Hoe de Moderne Vijfkamp in een nieuw jasje werd gestoken – het verdwijnen van de paardensport

Functioneringsgesprek met een algoritme

Animal assisted therapy for dementia patients: possible risks of man's best friend in eldercare facilities

Shelter medicine – Interview met Ruth van der Leij

Colofon

Studievereniging Hygieia

Bestuur

Voorzitter:	Bente Hoogervorst
Secretaris:	Lotte Nobel
Penningmeester:	Kika van der Horst
Vicevoorzitter:	Simone Pestman
Commissaris PR & Sponsoring:	Najade Schepel
Assessor:	Eva Sluijs

Redactiecommissieleden 2023-2024:

Simone Pestman
Lieve Klomp
Lisanne Donkervoort
Josephine Schipper
Martin Végh
Marieke van Rooijen

Commissies

Redactiecommissie
Dierenwelzijnscommissie
Activiteitencommissie
Symposiumcommissie
Zoobiquitycommissie
Mens & Milieucommissie
Wafelcommissie
Buitenlandexcursiecommissie

Contact

Email:
info@voormensendier.nl
Website: www.voormensendier.nl
Adres:
T.a.v. Studievereniging Hygieia
Yalelaan 1
3584CL Utrecht

Advertenties

Voor informatie kunt u contact opnemen met onze commissaris PR & Sponsoring.
E-mailadres: pr@voormensendier.nl

Lidmaatschap

Lidmaatschap is voor studenten het eerste jaar gratis. Hierna kost het ieder jaar 8 euro. Andere geïnteresseerden kunnen vrienden van Hygieia worden. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de commissaris PR & Sponsoring.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Voorwoord Bente Hoogervorst	4
Een herfstige bries Simone Pestman	5
Hoe de Moderne Vijfkamp in een nieuw jasje werd gestoken – het verdwijnen van de paardensport Lieve Klomp	6
Commissies Hygieia	12
Pawsitive vibes: De invloed van het binnenhouden van katten op hun welzijn Marieke van Rooijen	13
Terugblik Zoobiquity Vera van Straaten en Eva Koet	19
Commissies Hygieia	23
Animal assisted therapy for dementia patients: possible risks of man's best friend in eldercare facilities Najade Schepel	24
Commissies Hygieia	30
Terugblik Buitenlandexcursie Zagreb 2024 Kika van der Horst en Najade Schepel	31
Functioneringsgesprek met een algoritme NVWA	34
Commissies Hygieia	37
Ze hebben ons hart nodig; maar daarna ook ons verstand Interview met drs. Ruth van der Leij over Shelter Medicine Martin Végh	38
Commissies Hygieia	45
Voorstellen 26 ^{ste} bestuur: "Argos"	46
Partners	47

Voorwoord

Beste lezers,

Vol plezier mag ik aankondigen dat het tijd is voor de tweede editie van ons jaarlijkse magazine “Mens en Dier”! Nu de vakantie ver achter ons ligt en de studie ondertussen alweer een tijd bezig is, komt het magazine op het perfecte moment om ons te vermaken. Ook de zomer en het mooie weer liggen helaas weer achter ons, dus is het de hoogste tijd om lekker een magazine te lezen en nieuwe kennis op te doen. Neem gerust een pauze van het harde studeren en nestel je met een deken op de bank om weer veel op te steken van de artikelen in deze editie.

De Redactiecommissie heeft opnieuw hard gewerkt om voor jullie een grote diversiteit aan leerzame en leuke artikelen te maken. Vele actuele en belangrijke onderwerpen komen aan bod. Zo is er om nog in de sfeer van de Olympische Spelen te blijven een artikel over de Moderne Vijfkamp, maar ook het welzijn van katten wordt in verschillende artikelen besproken. Naast deze interessante onderwerpen zijn er nog diverse artikelen te lezen over uiteenlopende onderwerpen, maar zijn er ook terugblikken op verschillende activiteiten van het afgelopen jaar. Kortom: een magazine vol boeiende artikelen op het gebied van One Health. Veel leesplezier!

Ik wil de leden van de Redactiecommissie en de gastschrijvers bedanken voor hun inzet en prachtige artikelen. Onder leiding van Simone Pestman is er weer een fantastisch magazine gemaakt!

Tot heil van mens en dier!

Hartelijke groet,

Bente Hoogervorst

h.t. Voorzitter der Studievereniging Hygieia

Een herfstige bries

Lieve lezers,

Met trots presenteer ik jullie, namens de Redactiecommissie, het tweede en laatste magazine van dit jaar! Nu de winter nadert, is het weer tijd voor ons allemaal om lekker onder een dekentje op de bank te genieten van een nieuw magazine — wellicht met een verwarmende kop thee of warme chocolademelk.

De commissieleden hebben wederom enorm hun best gedaan om het One Health-thema van zo veel mogelijk verschillende kanten te belichten, en ook onze gastschrijvers hebben hier weer een mooie toevoeging aan gedaan. Onder andere artikelen over animal assisted therapy en de ontwikkeling van nieuwe technologie in slachthuizen maken deze editie van het magazine compleet. Daarnaast blikken we natuurlijk weer terug op een aantal van onze georganiseerde evenementen van het afgelopen halfjaar, namelijk de Buitenlandexcursie naar Zagreb en het jaarlijkse Zoobiquity-congres. Beide een groot succes!

Ik wil graag alle commissieleden van de Redactiecommissie bedanken voor hun harde werk, en natuurlijk ook onze gastschrijvers die aan deze editie een mooie bijdrage hebben geleverd.

Blader hem dus vooral van voor tot achter door en ontdek alle mooie artikelen die dit magazine te bieden heeft. Veel leesplezier!

Tot heil van mens en dier!

Hartelijke groet,

Namens de Redactiecommissie,

Simone Pestman

h.t. Vicevoorzitter der Studievereniging Hygieia

Hoe de Moderne Vijfkamp in een nieuw jasje werd gestoken – het verdwijnen van de paardensport

Tijdens de Olympische Zomerspelen van 2020 in Tokyo, die in 2021 werden gehouden vanwege de coronacrisis, zorgde het schandaal rond de Duitse atlete Annika Schleu en haar coach Kim Raisner tijdens het paardensportonderdeel van de Moderne Vijfkamp voor felle discussies. Annika Schleu stond op het punt de gouden medaille te veroveren totdat Schleu's toegewezen paard, Saint Boy, weigerde te springen, wat leidde tot een emotionele uitbarsting van Schleu en controversiële gedragingen van Raisner, die haar aanmoedigde om het paard meerdere keren te slaan met de zweep. "Raak hem hard. Raak hem!" riep Raisner vanaf de zijlijn. Schleu verkocht vervolgens meerdere klappen met de zweep op de kont van Saint Boy. Ook sloeg Raisner zelf met haar vuist op de achterhand van Saint Boy. Later werd ze dan ook gediskwalificeerd wegens het slaan van het paard vanaf buiten de ring door het Uitvoerend Bestuur van de Union Internationale de Pentathlon Moderne (UIPM)^{1,2,3,4}. Dit incident maakte veel los onder dierenliefhebbers en leidde uiteindelijk tot het schorsen van het paardensportonderdeel uit de Moderne Vijfkamp vanaf de spelen in 2028 (Los Angeles)^{3,4}.

Geschreven door Lieve Klomp,
Bachelordiploma Diergeneeskunde

De geschiedenis van de Vijfkamp

De Moderne Vijfkamp is bedacht door Pierre de Coubertin, een van de grondleggers van de Moderne Olympische Spelen, en is sinds 1912 onderdeel van de Olympische Spelen. De sport bestaat uit vijf onderdelen: schermen, zwemmen, schieten, lopen en paardrijden. Tijdens de Moderne Vijfkamp staat de zoektocht naar de ultieme

Olympiër centraal: de unieke combinatie van sporten maakt het dan ook vaak een spektakel om naar te kijken^{5,6,7}. De Vijfkamp, ook wel het Pentatlon genoemd, was al onderdeel van de Olympische Spelen in de klassieke oudheid (776-393 v.C.). Destijds bestond deze vijfkamp uit hardlopen, worstelen, verspringen, speerwerpen en discuswerpen. Het winnen van de

Klassieke Vijfkamp werd beschouwd als de hoogste eer, waarbij de winnaar als Kampioen van de Spelen werd gezien⁸. In 1896 stelde Pierre de Coubertin voor om de Klassieke Vijfkamp op te volgen met een Moderne Vijfkamp,

die vanaf 1912 werd geïntroduceerd. Zijn oorspronkelijke idee was dat deze sport de vaardigheden zou testen die een soldaat nodig zou hebben om zich achter vijandelijke linies te begeven. Dit concept werd geïnspireerd door een legende uit de achttiende eeuw, waarin een officier te paard een belangrijke boodschap moest afleveren bij een commandant. Tijdens zijn missie werd hij aangevallen in vijandig gebied en moest hij zichzelf verdedigen met pistool en zwaard. Vervolgens zwom hij door een woeste rivier om de boodschap uiteindelijk te voet af te leveren^{7,8,9}. Sinds 2012 is deze vijfkamp eigenlijk een vierkamp omdat de onderdelen hardlopen en pistoolschieten zijn samengevoegd⁷.

Het onderdeel paardensport

Het onderdeel paardrijden is een van de vijf onderdelen die worden beoefend bij de Moderne Vijfkamp. De volgorde waarop de verschillende onderdelen worden uitgevoerd wisselt regelmatig: soms beginnen de deelnemers met paardrijden en soms eindigen ze ermee. Tijdens de discipline wordt er een springparcours van 9 hindernissen van minstens 90 cm hoogte afgelegd. Ze rijden hierbij niet op hun eigen paard, maar krijgen een onbekend paard toegewezen door

middel van loting. Een paard wordt aan twee ruiters toegewezen en zal dan ook twee keer het parcours moeten afleggen. Voorafgaand aan de wedstrijd krijgen ze twintig minuten de tijd om dit paard te leren kennen en in te rijden, waarbij maximaal vijf oefensprongen mogen worden gemaakt^{5,7,10,11}. En precies dit is het probleem met alle gevolgen van dien. Ten eerste leveren organisatoren niet altijd geschikte paarden, en de kwaliteit van de paarden kan aanzienlijk variëren. Bovendien hebben de atleten vaak niet de nodige rijvaardigheden, wat leidt tot gevaarlijke situaties voor zowel mens als dier en ook het dierenwelzijn komt hiermee in het gedrang. Dit roept de vraag op wat dit onderdeel nou eigenlijk precies met paardensport te maken heeft. Vele ruiters trainen jarenlang, dag in dag uit, met hun eigen paard om het internationale topniveau te bereiken. Dit vereist niet alleen vaardigheden, maar ook een speciale band tussen paard en ruiter, die essentieel is om deze prestaties te kunnen leveren^{10,12}. Ook de KNMvD maakte hier een statement over¹². Daarbij zijn ook de regels in het springparcours anders dan de regels in de reguliere springsport. Zo mag een ruiter die van zijn paard valt, opnieuw opstappen en verder rijden. Daarnaast moet bij twee weigeringen op dezelfde hindernis, de hindernis worden overgeslagen en worden doorgereden naar de volgende hindernis¹¹.

Het incident en wat daarna volgde

Na het incident rondom Annika Schleu, ontstond er een storm aan reacties. De social license to operate keurde het incident af, wat leidde tot talloze protestberichten op social media. Na het voorval op 6 augustus 2021 maakte de UIPM dan ook een officieel statement waarin ze aangaf dat er al veranderingen in de pijplijn zaten vanwege de nieuwe opzet van de Moderne Vijfkamp, die in

2022 van kracht wordt voor de Olympische cyclus van 2024 in Parijs. “Paardenwelzijn en de veiligheid van atleten staan centraal in dit proces”, verklaarde de UIPM¹³. Dit zou dan ook uitvoerig worden besproken op het UIPM 2021 Congres in november om zo “de toekomst van het paardrijden in de Moderne Vijfkamp veilig te stellen”. Maar ze benadrukten ook dat de “onvoorspelbaarheid van atleten, die op onbekende, getrokken paarden rijden, met slechts 20 minuten om elkaar te begrijpen, deel uitmaakt van het dramatische spektakel dat de Moderne Vijfkamp uniek en meeslepend maakt”¹³.

De UIPM wachtte echter niet tot november en kondigde op 12 augustus al een aantal maatregelen aan. Zo stelden ze zowel een tuchtcommissie als een werkgroep samen om de wedstrijd van Tokyo uitgebreid te evalueren en na te denken over manieren om toekomstige problemen te voorkomen. Deze werkgroep zal ook beoordelen of er wijzigingen nodig zijn in de

ethische code van de UIPM met betrekking tot het welzijn van de paarden, en indien nodig wijzigingen voorstellen. Verder zullen er aanpassingen worden gemaakt in het parcours met minder sprongen en lagere, eenvoudigere hindernissen. Daarnaast zal de UIPM een nieuwe reeks richtlijnen en online leermiddelen voor paardenwelzijn aanbieden aan zowel atleten als coaches. Dr. Klaus Schormann, voorzitter van de UIPM, zal bovendien een ontmoeting hebben met Ingmar de Vos, voorzitter van de Internationale Hippische Federatie (FEI), naar aanleiding van diens aanbod om expertise en inzichten te verschaffen op het gebied van paardenwelzijn¹⁴.

Even later, op 6 september 2021, kwam het tuchtpanel met de uitslag. Ze stelden vast dat de

Figuur 1: Annika Schluu met Saint Boy in Tokyo op de Olympische Spelen van 2020

Bron: Eurosport.nl

coach, Kim Raisner, die Duitsland vertegenwoordigde, de UIPM-competitieregels had overtreden door Saint-Boy te slaan en haar atlete aan te

moedigen hetzelfde te doen. Raisner werd hiervoor

terecht gediskwalificeerd en kreeg

een waarschuwing voor verdere maatregelen bij herhaling. Daarnaast werd ze verplicht een module te volgen over humane behandeling van dieren. Opvallend is dat Annika Schleu niet schuldig werd bevonden aan buitensporig gebruik van de zweep en/of sporen. Volgens de commissie was de situatie wel schrijnend voor zowel mens als dier, maar werd er geconcludeerd dat er geen sprake was van dierenwelzijnsproblemen, ondanks dat Schleu het paard meermaals hard heeft geslagen met de zweep¹⁵. Dit werd waarschijnlijk niet als buitensporig gezien omdat het paard staakgedrag vertoonde, wat juist controversieel is. Dit roept vragen op over de grenzen van toelaatbaar gedrag in de sport en de interpretatie van dierenwelzijnsregels. Bovendien wekt het de indruk dat het mishandelen van dieren in bepaalde omstandigheden wordt getolereerd. Het publiek bleef dan ook vragen om het schorsen van het onderdeel paardrijden uit de Moderne Vijfkamp.

Begin november 2021 maakte de UIPM dan ook in een brief bekend dat vanaf de Olympische Spelen van 2028 in Los Angeles de paardensport geen onderdeel meer zal zijn van de Moderne Vijfkamp. Ze gaan op zoek naar een vervangend onderdeel¹⁶. Voor de Olympische Spelen van 2024

bleef het paardrijden nog wel onderdeel van de competitie, aangezien de Moderne Vijfkamp

voor Parijs reeds was bevestigd¹⁶. Uiteindelijk maakte de UIPM in november 2022 bekend dat een obstakelparcours de paardensport zal vervangen¹⁷.

Niet het enige incident

Het incident rondom Annika Schleu tijdens de Spelen van Tokyo zou de indruk kunnen wekken dat misstanden bij het onderdeel paardrijden zeldzaam zijn. Maar niets is minder waar. Ook op eerdere Olympische Spelen zijn soortgelijke problemen zichtbaar geweest. Zo toont beeldmateriaal van de Spelen in Londen (2012) verschillende ruiters die slordig rijden, meerdere balken afwerpen en te maken krijgen met weigeringen van hun paard. Sommige paarden vertonen zelfs duidelijk staakgedrag, met als dieptepunt een paard dat bij het steigeren achterovervalt. Het aantal foutloze ronden in Londen was op één hand te tellen, zowel bij de mannen als de vrouwen^{11,18}.

De spelen van 2024

Ondanks het tumultueuze incident in Tokyo, besloot Annika Schleu dat ze haar olympische carrière niet op die manier wilde afsluiten. Ze wilde laten zien dat ze had geleerd beter met de paarden om te gaan en zette haar zinnen op de Spelen van 2024 in Parijs¹⁹. Helaas ging ook hier niet alles vlekkeloos. Hoewel Schleu dit keer kalm bleef, weigerde haar toegewezen paard wederom. Beelden van het incident circuleerden opnieuw op sociale media. Ook andere ruiters ervaarden meerdere problemen met hun paarden²⁰.

De gebeurtenissen in Parijs hebben nogmaals bevestigd dat de beslissing om paardensport uit de Moderne Vijfkamp te halen waarschijnlijk de juiste is. Dit is echter niet alleen een probleem

binnen de Vijfkamp; ook in de professionele paardensport blijft controversie bestaan. Zo ontstond er vlak voor de Spelen in Parijs ophef rondom dressuuramazone Charlotte Dujardin²¹. Hoewel dit een andere discipline betreft, laat het zien dat de discussie over dierenwelzijn in de paardensport breed gevoerd moet blijven worden.

Referenties

1. Tokyo 2020 | Drama bij de Moderne Vijfkamp: paard weigert (6 augustus, 2021). Eurosport.nl. Geraadpleegd op 07-07-2024. https://www.eurosport.nl/moderne-vijfkamp/tokyo-2020/2021/tokyo-2020-drama-bij-de-moderne-vijfkamp-paard-weigert_vid1523286/video.shtml
2. UIPM Official Statement: Kim Raisner (Ger) disqualified from Tokyo 2020 Olympic Games (7 augustus, 2021). uipmworld.org. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.uipmworld.org/news/uipm-official-statement-kim-raisner-ger-disqualified-tokyo-2020-olympic-games>
3. Moderne vijfkamp, olympisch sinds 1912, na Spelen van 2024 zonder paardrijden (4 november, 2021). nos.nl. Geraadpleegd op 07-07-2024. <https://nos.nl/l/2404378>
4. Moderne vijfkamp stopt met paardenonderdeel (4 november, 2021). dierenrecht.nl. Geraadpleegd op 07-07-2024. <https://www.dierenrecht.nl/nieuwsartikelen/moderne-vijfkamp-stopt-met-paardenonderdeel>
5. De Olympische Moderne Vijfkamp (z.d.). sportonderscheidingen.nl. Geraadpleegd op 07-07-2024. <https://www.sportonderscheidingen.nl/moderne-militaire-vijfkamp>
6. Bouwmeester, C., Delwel, E., Mantoua, T., Nippel, A., Rotte, K., Sassenus, S. (1985). Kroniek van de 20ste eeuw [tot en met 1940]. dbnl.org. Geraadpleegd op 07-07-2024. https://www.dbnl.org/tekst/bouw029kron01_01/bouw029kron01_01_1351.php#:~:text=De%20Coubertin%20aanvaardde%20aanvankelijk%20de,de%20Olympische%20gedachte%20tot%20stand
7. Hilgersom, M. (21 juli 2021). Olympische Spelen 2020 | Alles wat je moet weten over de Moderne Vijfkamp in Tokio. eurosport.nl. Geraadpleegd op 07-07-2024. https://www.eurosport.nl/moderne-vijfkamp/tokyo-2020/2021/olympische-spelen-2020-alles-wat-je-moet-weten-over-de-moderne-vijfkamp-in-tokio_sto8428399/story.shtml
8. Geschiedenis van de vijfkamp (z.d.). sportonderscheidingen.nl. Geraadpleegd op 07-07-2024. <https://www.sportonderscheidingen.nl/geschiedenis-van-de-vijfkamp>
9. Blaga, L. (2019). The history of pentathlon competitions. sciendo.com. <https://intapi.sciendo.com/pdf/10.2478/kbo-2019-0087>
10. Von Piekartz, H. (13 november 2022). Controversieel onderdeel paardrijden verdwijnt bij olympische vijfkamp, atleten moeten nu hindernisparcours afleggen. volkskrant.nl. Geraadpleegd op 08-07-2024. <https://www.volkskrant.nl/cs-be4ddf4a/>

11. Modern Pentathlon – Women Riding – London 2012 Olympic Games (12 augustus 2012). YouTube.com. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.youtube.com/live/MzMSB7Wc-3Y?si=0OyyesamdQnA2u3T>

12. Statement onderdeel paardrijden moderne vijfkamp (z.d.) knmvd.nl. Geraadpleegd op 08-07-2024. <https://www.knmvd.nl/statement-onderdeel-paardrijden-moderne-vijfkamp/>

13. UIPM official statement: horse welfare and athlete safety in modern pentathlon (8 augustus 2021). uipmworld.org. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.uipmworld.org/news/uipm-official-statement-horse-welfare-and-athlete-safety-modern-pentathlon>

14. UIPM introduces new measures to urgently improve horse welfare in modern pentathlon (12 augustus 2021). uipmworld.org. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.uipmworld.org/news/uipm-introduces-new-measures-urgently-improve-horse-welfare-modern-pentathlon>
15. UIPM disciplinary panel: Kim Raisner and Annika Schleu (Ger) (6 september 2021). uipmworld.org. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.uipmworld.org/news/uipm-disciplinary-panel-kim-raisner-and-annika-schleu-ger>
16. Open letter to pentathletes (4 november 2021). uipmworld.org. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.uipmworld.org/news/open-letter-pentathletes>
17. UIPM 2022 congress: 83% says yes to obstacle discipline (12 november 2022). uipmworld.org. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.uipmworld.org/news/uipm-2022-congress-83-say-yes-obstacle-discipline>
18. Modern Pentathlon - Men Riding - London 2012 Olympic Games (11 augustus 2012). YouTube.com. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.youtube.com/live/rg7Psi5qSMI?si=jRJQKQieYiuAsuW8>
19. Kappelle, T. (10 augustus 2024). Moderne Vijfkamp | “Wil niet zo herinnerd worden” - Hoofdrolspeelster drama gaat door. Eurosport.nl. Geraadpleegd op 15-09-2024. https://www.eurosport.nl/moderne-vijfkamp/moderne-vijfkamp-wil-niet-zo-herinnerd-worden-hoofdrolspeelster-in-paardrij-drama-gaat-door_sto8725302/story.shtml
20. Filmpje van TikTok. Geraadpleegd op 15-09-2024. <https://vm.tiktok.com/ZIJWNdc1R/>
21. Charlotte Durjardin whips horse more than 20 times in video shared with the Guardian. YouTube.nl. Geraadpleegd op 15-09-2024. <https://youtu.be/KcudpwRpLgg?si=A31MQW49VBjHnCfM>

Redactiecommissie

De Redactiecommissie brengt twee keer per jaar het Hygieia-magazine 'Mens & Dier' uit. Onze commissieleden schrijven relevante artikelen in het kader van One Health. De onderwerpen die aan bod komen zijn bijvoorbeeld volksgezondheid, dierenwelzijn, voedselveiligheid, wetgeving en milieu. Het is dus een mooie kans om een artikel te schrijven over een onderwerp wat jij relevant en interessant vindt!

Daarnaast zijn er geregeld gastschrijvers. Als redactielid kun je ook mensen interviewen of zelfs rondleidingen op bedrijven bijwonen. Kom jij de redactie versterken? Alle voorgaande edities van het magazine zijn terug te vinden op onze website:
www.voormensendier.nl.

Dierenwelzijnscommissie

De Dierenwelzijnscommissie is de commissie met de grootste passie en liefde voor dieren! Wij focussen ons op het organiseren van kritische of inspirerende activiteiten op het gebied van dierenwelzijn, diergedrag en mens-dier relaties. Dit is natuurlijk erg breed en dat zie je ook terug in onze activiteiten! Onze missie is om vanuit een wetenschappelijk of ethisch perspectief het bewustzijn binnen diergeneeskunde op deze gebieden te vergroten. Voorbeelden van onderwerpen zijn

huisvestingssystemen, trainingsmethoden, dierenmishandeling, slachthuizen, euthanasie en andere perspectieven op dierenwelzijn. Wij proberen vaak sprekers van andere disciplines te betrekken omdat dierenwelzijn ook in andere vakgebieden een belangrijke rol speelt. Heb jij net zo'n groot hart voor dieren en heb jij een goed idee voor een lezing? Voel je altijd vrij je ideeën met ons te delen door deze te mailen naar dierwelzijn.hygieia@gmail.com.

Pawsitive vibes: De invloed van het binnenhouden van katten op hun welzijn

Tegenwoordig heerst er een groeiende maatschappelijke discussie over de negatieve impact van huiskatten (*Felis catus*) op de lokale fauna¹. Er wordt geschat dat katten in Nederland jaarlijks tussen de 58 en 861 miljoen dieren doden, waarvan een derde vogels is². Een veelbesproken optie om deze negatieve impact te verminderen, is het binnenshuis houden van katten. Terwijl er veel onderzoek is gedaan naar de impact van het jachtgedrag van katten op het welzijn van de lokale fauna, is er weinig onderzoek gedaan naar de gevolgen voor het welzijn van de binnengehouden katten in een thuissituatie³. Dit artikel zal de effecten hiervan bespreken.

Hoe beoordeel je dierenwelzijn?

Om dierenwelzijn te meten, is het belangrijk om eerst te definiëren wat dierenwelzijn precies inhoudt. Het bekendste concept van dierenwelzijn is het concept van de vijf vrijheden: 1) vrijheid van honger of dorst, 2) vrijheid van ongemak, 3) vrijheid van pijn, letsel of ziekte, 4) vrijheid om normaal gedrag te kunnen vertonen en 5) vrijheid van angst en stress. Deze benadering van dierenwelzijn is echter verouderd. Zo wordt er geen rekening gehouden met de factoren die het welzijn kunnen bevorderen; afgezien van de vierde vrijheid worden alleen factoren benoemd waar de afwezigheid ervan zorgt voor positief welzijn. Bovendien is de veronderstelling dat

Geschreven door Marieke van Rooijen,
Bachelordiploma Diergeneeskunde

het wegnemen van negatieve factoren resulteert in een positief welzijn, niet per se waar. Deze negatieve factoren kunnen een dier juist in staat stellen om om te gaan met zijn omgeving. Pijn zorgt er bijvoorbeeld voor dat een dier het aangetaste lichaamsdeel beschermt⁴.

De meest recente ontwikkeling op het gebied van dierenwelzijn is het idee dat dieren hun eigen behoeften kunnen inschatten en dat dit de basis vormt van hun welzijn. Hieruit volgt het dynamisch concept van dierenwelzijn, dat de Faculteit Diergeneeskunde van Universiteit Utrecht aanhoudt: "Een individu verkeert in een staat van welzijn wanneer

het in staat is zich actief aan zijn levensomstandigheden aan te passen en daarmee een toestand kan bereiken die het als positief ervaart”. In dit artikel zal deze definitie van dierenwelzijn worden gehanteerd. Wanneer het aanpassingsvermogen van een dier wordt overschreden, zal het niet langer in staat zijn om zich aan te passen aan zijn omgeving en zal het een toestand bereiken die wordt gekenmerkt door fysiologische reacties en gedragingen zonder aanpassingswaarde (stereotiep gedrag)^{4,5}. Voorbeelden hiervan zijn luchtzuigen en weven bij paarden of ijsberen bij dierentuindieren.

Het beoordelen van dierenwelzijn wordt aanzienlijk bemoeilijkt door het feit dat dieren niet onze taal spreken. Daarom is het belangrijk om meerdere factoren te meten om dierenwelzijn te beoordelen. Drie van de meest gebruikte factoren zijn: 1) de fysieke gezondheid en het biologisch functioneren van het dier, 2) het vermogen van het dier om natuurlijk en soortspecifiek gedrag te uiten en 3) de subjectieve ervaring van het dier zelf. De meeste onderzoeken beperken zich tot het onderzoeken van een van deze factoren, maar de combinatie van deze factoren is een betere manier om dierenwelzijn te beoordelen⁶. In dit artikel zal worden besproken wat het effect is van het binnenhouden van katten op deze drie factoren.

De effecten van het binnenhouden van katten op de fysieke gezondheid en het biologisch functioneren

Diergezondheid is een essentiële factor in verband met het welzijn van dieren. Wanneer de gezondheid van een dier in gevaar komt, beperkt dit

zijn vermogen om te voldoen aan de eisen van de omgeving, wat mogelijk een bron van pijn en stress zou kunnen veroorzaken⁴. Het naar buiten laten van katten gaat gepaard met een negatief effect op diergezondheid, vanwege een verhoogd risico op ziekten of verwondingen door verkeersongelukken, roofdieren of gifstoffen⁷. Aan de andere kant kan juist het binnenshuis houden van katten leiden tot problemen, zoals verveling, gebrek aan activiteit en chronische stress, waardoor de kans op obesitas, hyperthyreoïdie, FORL (feline odontoclastic resorptive lesions), FUS (feline urologic syndrome), FIC (feline idiopathic cystitis) en gedragsproblemen toeneemt. Het is belangrijk om te benoemen dat sommige onderzoeken deze correlaties niet hebben gevonden. De uitdaging bij het uitvoeren van dit soort onderzoeken is dat er mogelijk versturende

Gedrag	Veranderingen veroorzaakt door stress
Voedselinname	Neemt normaal gesproken af maar kan in bepaalde omstandigheden toenemen
Verzorging	Neemt normaal gesproken toe maar kan in bepaalde omstandigheden afnemen
Algemene activiteit	Neemt af
Spelen	Neemt af
Exploratief gedrag	Neemt af
Gezichtsmarkering	Neemt af
Positieve interacties met andere katten en mensen	Neemt af
Vocalisatie	Neemt toe
Waakzaamheid	Neemt toe
Verstoppen	Neemt toe
Urine sproeien	Neemt toe
Agressief gedrag	Neemt toe
Compulsieve gedragingen	Nemen toe

Tabel 1: De meest voorkomende gedragingen van katten die te zien zijn bij stress⁹

factoren zijn. Raskatten hebben bijvoorbeeld een grotere neiging om binnenshuis te worden gehouden, zijn genetisch vatbaar voor specifieke erfelijke ziektes en krijgen mogelijk anders andere behandelingen dan katten zonder ras⁸.

De effecten van het binnenhouden van katten op het uiten van natuurlijk en soortspecifiek gedrag

Het dierenwelzijn komt in het gedrang als dieren niet in staat zijn om natuurlijk en soortspecifiek gedrag te vertonen⁹. Uit onderzoek van Foreman-Worsley et al (2021) blijkt dat slechts 8.2% van de 2104 katten die binnenshuis leefden in een willekeurige testgroep, ervoor kozen om binnen te blijven wanneer ze de kans kregen om naar buiten te gaan. Dit betekent dat de overgebleven 91.8% van de binnenkatten liever toegang tot buiten zouden hebben¹⁰. Katten hebben hun jachtinstinct behouden: ze zullen ook jagen als ze alle noodzakelijke nutriënten binnenkrijgen in het door de eigenaren gegeven voedsel¹¹. Katten die binnenshuis leven, krijgen niet de kans om te jagen. Het verstrekken van toegang naar buiten bevordert bovendien het nachtelijke ontdekkingsgedrag van katten¹². Het niet vertonen van hun natuurlijke gedrag kan tot stress of frustratie leiden. Het uiten van stress verschilt per kat. Dit hangt af van zowel de leefomgeving als het temperament van de kat. In tabel 1 zijn de meest voorkomende gedragingen te zien die worden veroorzaakt door stress⁹.

De effecten van het binnenhouden van katten op de subjectieve ervaring van de kat zelf

Het is moeilijk om de subjectieve ervaring van een kat vast te stellen, aangezien mensen en katten niet dezelfde taal spreken. Daarom is het belangrijk om indicatoren te vinden voor de subjectieve beleving van katten. De Feline Five kan een goede indicator zijn. Litchfield et al. identificeerden vijf persoonlijkheidsfactoren bij katten, die zij de 'Feline Five' noemden¹³. Deze persoonlijkheidsfactoren zijn Neuroticisme (een kenmerk van katten die verlegen, achterdochtig, onzeker en angstig zijn), Extraversie, Dominantie, Impulsiviteit en Vriendelijkheid. Elke individuele kat zal in verschillende situaties op deze vijf factoren hoog of laag scoren op een schaal. Katten die hoog scoren op 'Impulsiviteit', kunnen zich in een stressvolle omgeving bevinden,

Figuur 1: Twee katten die bezig zijn met allorubbing¹⁸

terwijl lage scores op 'Impulsiviteit' en hoge scores op 'Vriendelijkheid' erop kunnen wijzen dat de kat zich op zijn gemak voelt in zijn omgeving¹³.

Stress is ook een goede maatstaf voor subjectieve ervaringen. Binnenomgevingen zijn vaak voorspelbaarder voor katten dan buitenomgevingen. Een omgeving die te voorspelbaar en niet-stimulerend is, kan verveling en stress veroorzaken¹⁴. FIC (een stressgerelateerde ziekte) wordt geassocieerd met het binnenhouden van katten¹⁵. Barry en Crowell-Davis ontdekten dat binnenkatten minder bezig waren met allorubbing¹⁶. (Allorubbing is een gedraging waarbij een deel van het lichaam tegen een andere kat wordt gewreven¹⁷, zie Fig. 1). De onderzoekers gaven hiervoor onder andere de verklaring dat binnenkatten stabiele groepsleden zijn¹⁶. Er is echter vastgesteld dat stress een afname van allorubbing veroorzaakt, wat dus zou kunnen betekenen dat binnenkatten meer stress ervaren⁹.

In 2023 werd een enquête uitgevoerd waaruit bleek dat katten die uitsluitend binnenshuis gehuisvest waren, significant hogere scores vertoonden op het gebied van kwaliteit van leven en relaties tussen katten en verzorgers - in tegenstelling tot katten met toegang naar buiten. Hiervoor zijn vier mogelijke verklaringen. Ten eerste is de relatie tussen katten en mensen essentieel voor het welzijn van katten. Een goede relatie zal daarom waarschijnlijk de scores op het gebied van kwaliteit van leven verhogen. Ten tweede hebben eigenaren van binnenkatten beter zicht op de gezondheid van hun kat. Daardoor kunnen ze sneller en adequater reageren op gedragsveranderingen door veranderingen door te voeren in huis of een dierenarts te bezoeken. Ten derde hebben eigenaren van binnenkatten mogelijk meer mogelijkheden om interacties aan te gaan met hun kat, zoals spelen. De laatste verklaring is dat kattenbezitters die een sterke band met hun kat hebben, hun kat eerder binnen zullen houden, omdat ze zich meer zorgen maken over hun

veiligheid. Ze zijn mogelijk ook meer bereid om aan de speel- en verrijkinsbehoefte van hun kat te voldoen¹⁹.

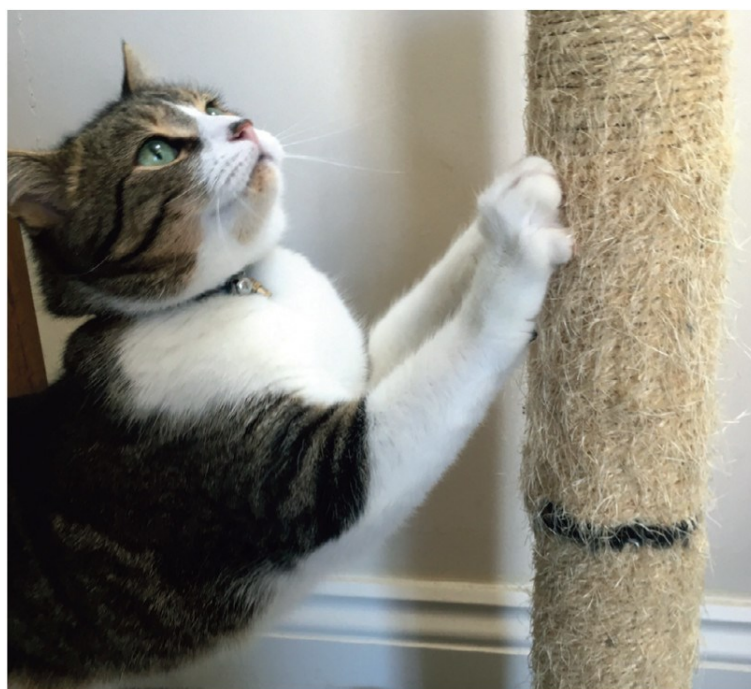
Aan de andere kant is er ook onderzoek dat suggereert dat het beperken van de toegang naar buiten negatief effect kan hebben op de katten. Katten met beperkte buitenshuse toegang vertonen meer probleemgedrag dan katten met onbeperkte buitenshuse toegang²⁰. Andere onderzoekers ontdekten echter dat de kans op gevechten 3,4 keer groter is in huishoudens met buitenkatten dan in huishoudens met alleen binnenkatten²¹.

Conclusie

Er bestaat dus veel tegenstrijdige literatuur over de invloed van het binnenhouden van katten op hun welzijn. Van de drie factoren voor het beoordelen van dierenwelzijn is er één factor met een eenduidige conclusie: het binnenhouden van katten bemoeilijkt het vertonen van natuurlijk en soortspecifiek gedrag. Voor de andere twee factoren ('fysieke gezondheid en biologisch functioneren' en 'subjectieve ervaring van het dier zelf') is er nog veel tegenstrijdigheid in de literatuur te vinden. Hierdoor is er geen eenduidig antwoord te geven op de vraag: "Zorgt het binnenhouden van katten voor een verminderd welzijn?" en kan het dus niet volledig worden uitgesloten dat binnenkatten een verminderd welzijn ervaren. Daarom is het van belang voor katteneigenaren met een binnenkat om maatregelen te implementeren die stress kunnen verlagen en daardoor het dierenwelzijn kunnen verbeteren. Enkele voorbeelden hiervan zijn: het verstrekken van zogenaamde verticale

plaatsen (zoals een krabpaal, zie Fig. 2), verschillende behoeften ver genoeg uit elkaar plaatsen (zoals een kattenbak en een waterbak), de kat zelf het sociale contact met mensen laten bepalen, het spelen van achtergrondmuziek, feromoontherapie zoals Feliway™, spelen met de kat en nutritionele verrijking door voedselspellen^{15,19,23,24}.

Figuur 2: Een kat die gebruikmaakt van een kattenkrabpaal, wat een goede manier kan zijn voor het verbeteren van dierenwelzijn²⁵

Referenties

1. Foreman-Worsley, R. & Farnworth, M.J. (2019) A systematic review of social and environmental factors and their implications for indoor cat welfare. *Applied Animal Behaviour Science*. p 220.
2. Vermeulen, L. (2022) Vogelvrije vogels? De ethiek van het houden van katten. *Podium voor Bio-ethiek*. 29(1), pp 19-23.
3. Bradshaw, J. (2018). Normal feline behaviour: ...and why problem behaviours develop. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 20(5), pp 411-21.
4. Arndt, S.S., Goerlich, V.C. & van der Staay, F.J. (2022) A dynamic concept of animal welfare: The role of appetitive and adverse internal and external factors and the animal's ability to adapt to them. *Frontiers in Animal Science*. 3.
5. Dierenwelzijn - Faculteit Diergeneeskunde - Universiteit Utrecht. Geraadpleegd op 12-11-2023. <https://www.uu.nl/organisatie/faculteit-diergeneeskunde/dierenwelzijn>
6. Henning, J., Fernandez, E., Nielsen, T. & Hazel, S. (2022) Play and welfare in domestic cats: Current knowledge and future directions. *Animal Welfare*. 31(4), pp 407-21.
7. Tan, S.M.L., Stellato, A.C. & Niel, L. (2020) Uncontrolled outdoor access for cats: An assessment of risks and benefits. *Animals*. 10(2).
8. Rochlitz, I. (2005) A review of the housing requirements of domestic cats (*Felis silvestris catus*) kept in the home. *Applied Animal Behaviour Science*. 93(1), pp 97-109.
9. Amat, M., Camps, T. & Manteca, X. (2016) Stress in owned cats: behavioural changes and welfare implications. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 18(8), pp 577-86.

10. Foreman-Worsley, R., Finka, L.R., Ward, S.J. & Farnworth, M.J. (2021) Indoors or outdoors? An international exploration of owner demographics and decision making associated with lifestyle of pet cats. *Animals*. 11(2), pp 1-25.
11. Cecchetti, M., Crowley S.L. & McDonald R.A. (2021) Drivers and facilitators of hunting behaviour in domestic cats and options for management. *Mammal Review*. 51(3), pp 307-22.
12. Parker, M., Serrja, J., Deputte, B.L., Ract-Madoux, B., Fautin, M. & Challet, E. (2022) Comparison of Locomotor and Feeding Rhythms between Indoor and Outdoor Cats Living in Captivity. *Animals*. 12(18).
13. Litchfield, C.A., Quinton, G., Tindle, H., Chiera, B., Kikillus, K.H. & Roetman, P. (2017) The 'Feline Five': An exploration of personality in pet cats (*Felis catus*). *PLOS ONE*. 12(8).
14. van Rooijen, J. (1991) Predictability and boredom. *Applied Animal Behaviour Science*. 31(3), pp 283-7.
15. Lawson, G.T., Langford, F.M. & Harvey, A.M. (2020) The environmental needs of many Australian pet cats are not being met. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 22(10), pp 898-906.
16. Barry, K.J. & Crowell-Davis, S.L. (1999) Gender differences in the social behavior of the neutered indoor-only domestic cat. *Applied Animal Behaviour Science*. 64(3), pp 193-211.
17. Vitale, K.R. (2022) The Social Lives of Free-Ranging Cats. *Animals*. 12(1).
18. Vitale, K.R. (2018) Tools for managing feline problem behaviors: Pheromone therapy. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 20(11), pp 1024-32.
19. Henning, J., Nielsen, T., Fernandez, E. & Hazel, S. (2023). Cats just want to have fun: Associations between play and welfare in domestic cats. *Animal Welfare*. 32.
20. Heidenberger, E. (1997) Housing conditions and behavioural problems of indoor cats as assessed by their owners. *Applied Animal Behaviour Science*. 52(3-4), pp 345-64.
21. Levine, E., Perry, P., Scarlett, J. & Houpt, K.A. (2005) Intercat aggression in households following the introduction of a new cat. *Applied Animal Behaviour Science*. 90(3), pp 325-36.
22. Ramos, D. (2019) Common feline problem behaviors: Aggression in multi-cat households. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 21(3), pp 221-33.
23. Ellis, S.L.H., Rodan, I., Carney, H.C., Heath, S., Rochlitz, I. & Shearburn L.D. (2013) AAFP and ISFM feline environmental needs guidelines. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 15(3), pp 219-30.
24. Snowdon, C.T., Teie, D. & Savage, M. (2015) Cats prefer species-appropriate music. *Applied Animal Behaviour Science*. 166(1), pp 106-11.
25. DePorter, T.L. & Elzerman, A.L. (2019) Common feline problem behaviors: Destructive scratching. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 21(3), pp 235-43.

Terugblik Zoobiquity

Op donderdag 12 september was het weer zover: het Zoobiquity Congres 2024. Na een prachtige zonsopkomst onderweg kwamen we aan bij de bosrijke omgeving van de dierentuin. Dit keer hadden we gekozen voor de mooie en duurzame congreslocatie de St@art in de prachtige Apenheul. We begonnen de dag met een lekkere kop koffie en het welkomstwoord door onze sympathieke dagvoorzitter Aniek Lotterman. Tijdens haar introductie stipte ze nog even het overkoepelende thema One Health en Zoobiquity aan. En waar volgens haar ons congres vooral om draait: gezelligheid, openheid, boeiende sprekers, leuke interactie en netwerken om meer van elkaars veld te weten te komen in het kader van One Health. Daarbij werd het 10-jarige bestaan benoemd, in 2014 was namelijk het allereerste Zoobiquity Congres, toen nog georganiseerd door Kennisnetwerk Zoönosen Midden-Nederland. Vandaag keerden bezoekers en sprekers uit 2014 terug om dit congres opnieuw bij te wonen. Sommige bezoekers keren zelfs jaarlijks terug vanaf 2014 en anderen zijn helemaal nieuw.

Geschreven door Vera van Straaten en Eva Koet,
leden van de Zoobiquitycommissie en studenten Diergeneeskunde

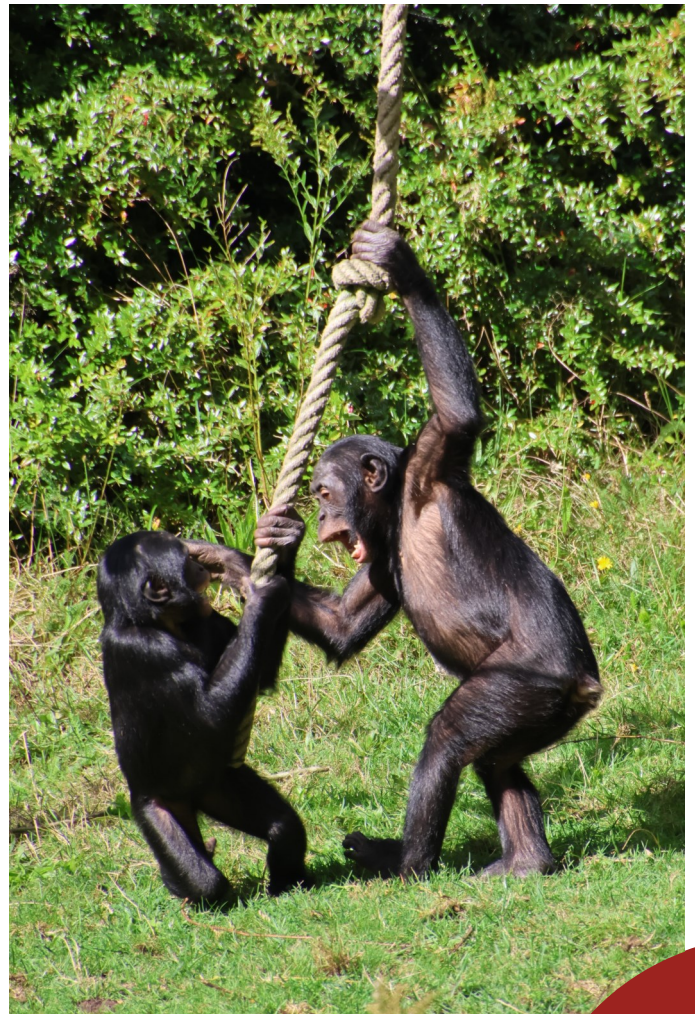
Op het allereerste Zoobiquity Congres sprak ook prof. dr. Hans Kooistra, die samen met em. prof. dr. Joost Hoekstra in 2024 de eerste lezing van de dag verzorgde, met het onderwerp Diabetes Mellitus. Beiden spraken over een destijds nieuw ontwikkeld medicijn gebaseerd op inhibitie van het SGLT-2 eiwit. Op het moment dat deze medicatie op de markt kwam, geloofden ze er nog niet zo in. Maar inmiddels is gebleken, zo ook in hun lezing, dat deze medicijnen nog veel meer nuttige effecten met zich meebrengen dan oorspronkelijk gedacht. De volgende lezing was het bewijs voor een effectieve en nuttige samenwerking tussen veterinaire en humane medicus. Verzorgd door drs. Martine van Zijl-

Langhout en dr. Robert Riezebos; ook zij zijn geen vreemden voor ons congres. Met hun interessante en grappige mensaap-casuïstieken, wisten zij het publiek te boeien. Een inspirerend voorbeeld in welke mate je kan samenwerken tussen humane en veterinaire geneeskunde. “Voor heel veel mensen is het onbekend dat wij mensapen zijn.”

Na een bakkie koffie doken we de wereld van de palliatieve zorg in. Deze lezing werd gegeven door dr. Filip de Vos en drs. Laurien Feenstra. Ze waren zo enthousiast om samen te werken, dat ze maar liefst 90 slides hadden voorbereid. Helaas konden we die niet allemaal behandelen. Echter was de lezing nog steeds erg leerzaam, mooi en ontroerend, met uitspraken zoals: “Wij kunnen hele goede gidsen zijn, maar je moet ons wel helpen” en “Mijn mooie dood, hoeft niet jouw mooie dood te zijn”. Bij dit zware onderwerp voegden ze ook een vleugje humor toe: “Beter kunnen we het niet maken, wel makkelijker”.

Na een heerlijk verzorgde lunch trokken we de bossen van de Apenheul in, onder leiding van de fantastisch enthousiaste vrijwillige gidsen. Tijdens deze zonnige wandeling hebben we veel kunnen leren over de sociale structuur, leefomgeving en verzorging van de aanwezige (half)apen. Zo zijn de Orang-Oetans zo slim geweest om gestolen of losgemaakte onderdelen van het verblijf te ruilen voor iets

lekkers met de dierversorger. Zo zie je maar dat wij niet altijd de slimste zijn. Na deze verfrissende activiteit kwam oud-Apenheuldierenarts Jeanette van der Wal al onze prangende vragen beantwoorden.

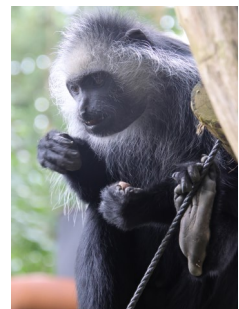
Toen was alweer de allerlaatste lezing aan de beurt. Dr. Saskia Arndt vertelde ons over het dier als model voor de mens, en vooral wat wij nog allemaal van hen kunnen leren. Om met een quote van haar af te sluiten:

“Ik doe er alles aan dat iedereen ziet hoeveel overeenkomsten er zijn tussen het gedrag en de emoties van de mens en het dier.” Kortom weer een erg geslaagde editie van het Zoobiquity Congres. Wij als commissie hebben erg van deze dag genoten! Hopelijk jullie ook. Tot volgend jaar!

Bedankt aan alle sprekers en de Zoobiquity-commissieleden: het was weer een geslaagde dag!

Zoobiquity 2024

Mens & Milieucommissie

De Mens & Milieucommissie organiseert lezingen en activiteiten over onderwerpen met raakvlakken van de diergeneeskunde met mens en milieu. Dit omvat onderwerpen zoals voedselveiligheid, luchtvervuiling, zoönosen, antibiotica-residuen die in verschillende ecosystemen terecht komen, duurzaamheid van landbouw en nog veel meer. Voorbeelden van onderwerpen van georganiseerde lezingen zijn:

jaarlijkse zoönose-pathologieavond, microplastics en invloed van medicatieresiduen op het aquatische milieu. Er zijn veel mogelijkheden binnen de commissie om zelf aan onderwerpen te werken voor lezingen die jij interessant vindt. Hierbij mag en kan ook samengewerkt worden met andere verenigingen zowel binnen als buiten Diergeneeskunde. Oftewel een commissie met veel verdiepingsmogelijkheden waarbij je ook een stapje buiten de diergeneeskunde kunt zetten!

Zoobiquity-commissie

De Zoobiquity-commissie organiseert elk jaar in september het Zoobiquity-congres. Dit is een congres wat traditiegetrouw in een dierentuin plaatsvindt en waar er duolezingen worden gegeven over de raakvlakken en verschillen tussen humane en veterinaire geneeskunde. Hierna wordt er altijd een rondleiding georganiseerd door de dierentuin, welke wordt gegeven door dierentuindierenartsen. De dag wordt vervolgens afgesloten met

een lezing over een vrij in te vullen onderwerp (bijvoorbeeld de rol van dieren in films). Het is een congres wat zowel door professionals als studenten drukbezocht wordt! Deze commissie is een unieke kans om op een laagdrempelige manier bij het organiseren van een professioneel congres achter de schermen te kijken en te helpen.

Animal assisted therapy for dementia patients: possible risks of man's best friend in eldercare facilities

Alzheimer's disease is the most common cause of dementia in humans, an irreversible and progressive disease which significantly impacts daily functioning and social relations. There are no current curative treatments or effective drugs¹.

Dementia can affect memory, mental functions, and cause behavioural and psychological symptoms¹. Current treatment of Alzheimer's can be based on psychological and rehabilitative approaches in the attempt to delay the progressive loss of function. Animal assisted therapy

(AAT) as a form of complimentary therapy can be implemented as an aid to those with visual, hearing, physical, medical, psychological, or intellectual disability². Companion animals could in a sense be considered as co-therapists, as a means of

facilitating social relations, promoting wellbeing and beneficial effects on neuropsychiatric symptoms in dementia patients¹. Along with the correct training of therapy animals, a wide range of behavioural aspects and zoonotic pathogens must be taken into account, especially in a healthcare setting such as a hospital or eldercare facility. Dogs, horses, cats, fish or birds can be involved in animal assisted therapy, but the focus in this review will lie with dog assisted therapy as it is used in healthcare facilities considerably.

Geschreven door Najade Schepel,
eerstejaars masterstudent Diergeneeskunde

Benefits of AAT

A relationship with an animal, as long as the animal is a steady presence in the life of the patient, has demonstrated an improvement in the perceived

state of wellbeing in patients diagnosed with dementia^{1,3}. Improvements were seen on a cognitive plane and in relation to memory retention. The aim of dog assisted therapy in de-

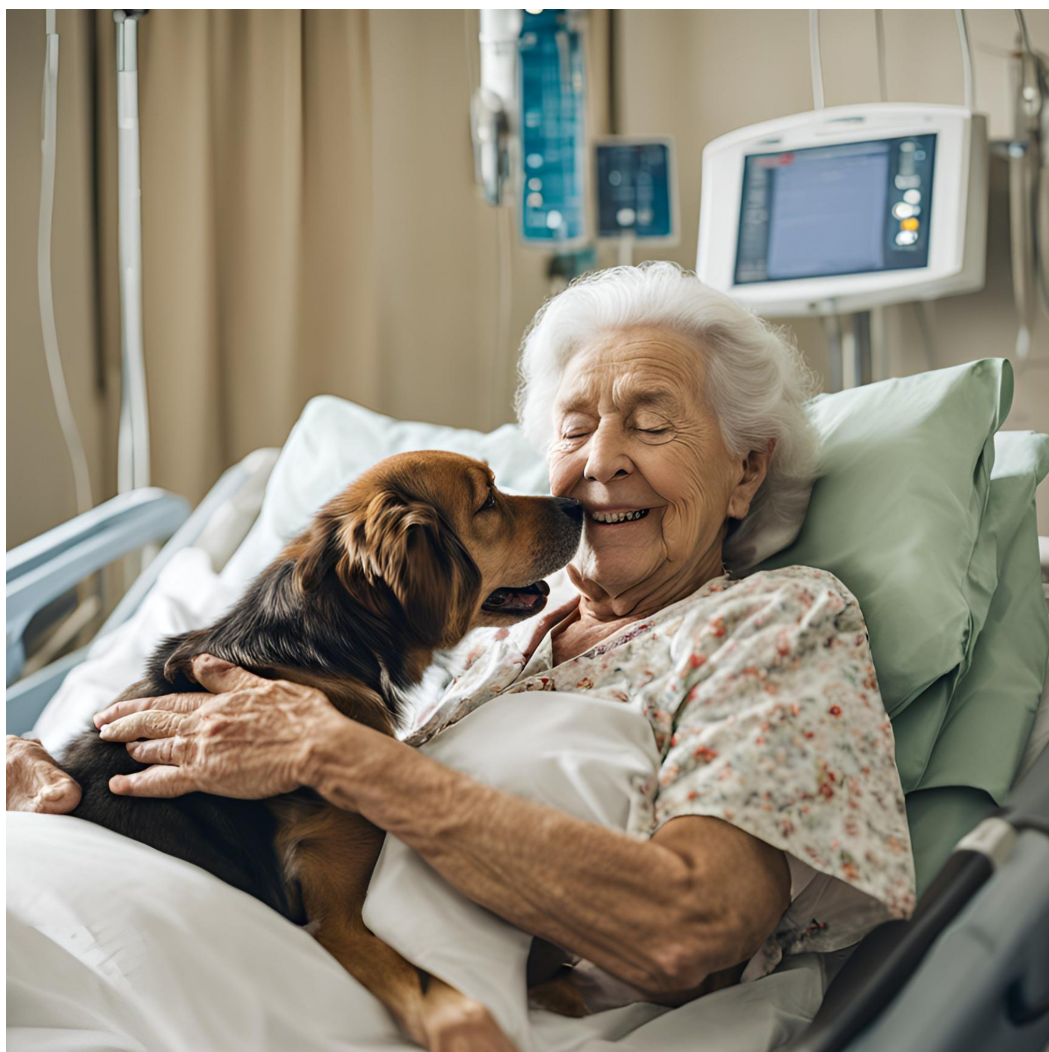
mentia patients is to establish positive emotional relationships, to promote concentration and recall, to stimulate motor skills and to break the monotony of scheduled routines¹. AAT can lead to a lower impairment of daily activities and cognitive deterioration^{1,4}, along with decreased symptoms of aggression or agitation often associated with hospitalization and increased quality of life for patients³. The study performed by Majić et al. (2013) found that the agitation, aggression and depression levels remained at a constant level when AAT was combined with the regular treatment of dementia that the patients received. AAT seemed to help avoid the progression and development of more severe stages of these symptoms³.

All studies included here, where patients received consistent AAT, were conducted over a limited period of time, ranging from 1 month to 8 months. Speculation is that the lengthening of an assistant animal therapy period could probably enhance the improvements and show a more significant slowing of the progression of cognitive disturbance^{3,4}.

Pathogen transmission risk during AAT

Animal assisted therapy organizations are usually self-regulated with little to no health requirements or mandated training, found a study by Linder et al. The majority of AAT organisations require veterinary examination before commencement of the animal assisted therapy, however not all of them have a rabies vaccination or faecal test requirement⁵. Requirements of laboratory analyses such as those for tickborne or bloodborne diseases are generally lacking, and restrictions in raw meat diets are often not assessed⁵.

To assess the risk of pathogen transmission between dogs and dementia patients which receive AAT, it is prudent to look at transmission risks within various healthcare institutions. Dementia patients could be institutionalized in a hospital, nurs-

ing home, dementia ward, or receive care in a home setting. Therapy animals in these healthcare settings may unwittingly serve as vectors of zoonotic pathogens³. In addition, eldercare facilities usually have fewer animal health and behavioural requirements than hospitals⁵. When researching the extent of exchange of aerobic bacteria between hospital dogs, children and the hospital environment, Edner et al. (2021) found that the main transmission route from the dog to the child was easily removed by only giving treats indirectly and not allowing dogs to lick⁶. Though transmission of transient bacteria to the dogs was not reduced, no dog-associated infections were reported during this study. As well as preventing a dog’s mouth or nose to touch a child’s face, other hygiene practices implemented during the study included the disinfection of hands, contact surfaces and toys, draping protective coverings on the beds, changing clothes and bedclothes after a visit, and cleaning the floors before a visit⁶. Because dogs can be prone to acquire microorganisms from the environment, it is recommended that the environment is not only cleaned after animal visits but also before a visit so as to reduce the chance of the dog becoming a vector for bacteria present in the hospital⁶.

Between 2001 and 2008, 4,000 children took part in an AAT program at Arkansas Children’s Hospital. Not a single infection or adverse reaction involving dogs occurred during this study according to the authors⁷. A cross-sectional study in 2005 evaluated the prevalence of zoonotic disease agents in visitation dogs in hospitals. Faeces, hair-coat brushings, and several swabs were collected to test for specific pathogens. 80 out of 102 dogs tested positive for zoonotic agents⁸. The primary pathogens that were isolated were *Clostridium difficile* (58%). *E. coli*, *Salmonella*, *Pasteurella* spp. and *Malassezia pachydermatitis*. *Giardia*, *Toxocara canis*, and *Ancylostoma caninum* antigens were also detected in several dogs⁸. The three dogs in this

study which tested positive for *Salmonella* were not fed any raw foods.

There are many pathogens that can colonize dogs which do not necessarily result in clinical symptoms (see table 1). Of the pathogens tested during this study, of most concern in a healthcare setting would be multidrug-resistant bacteria and *Clostridium difficile*. With a lot of pathogens, such as *M. pachydermatitis* and *Pasteurella* spp., the significance of their presence is debatable because they belong to the normal canine flora⁸.

Table 1. Examples of zoonotic pathogens which can colonize dogs ⁸
Campylobacter spp.
Clostridium difficile
Pasteurella spp.
Giardia spp.
Salmonella spp.
Cryptosporidium spp.
Malassezia pachydermatitis
Pseudomonas aeruginosa
Streptococcus spp.
Multidrug-resistant bacteria such as methicillin resistant staphylococcus aureus (MRSA)
Enterococcus spp.
Extended spectrum beta-lactamase (ESBL)
Microsporium canis
Toxocara canis
Ancylostoma caninum
Trichophyton mentagrophytes

By testing dogs prior to visiting long-term care facilities in Ontario and after their visit, researchers wanted to test the probability of the dogs acquiring zoonotic pathogens during their visit in a healthcare setting. During this particular study performed by Lefebvre and Weese in 2009, none of the tested dogs carried the pathogens prior to visitation, nor were the

pathogens identified on the hands after petting the dogs before entering one of the facilities. After visitation, one Greyhound was found to have acquired an epidemic strain of *C. difficile* on its paws, and MRSA was detected on the hands of the investigator after petting a Pug. None of the handlers tested positive for any of the pathogens before or after visiting the facilities. The highest risks for dogs to become contaminated appeared to be when they were handled by patients, when they walked on potentially contaminated hospital floors, and when they were placed on patient beds. The biggest concern would be the transmission of pathogens such as MRSA after petting a dog. The findings in this study indicate that contamination of a dog's body can be transferred to human hands and risk inoculation⁹.

Discussion & Conclusion

Prior to visitation of animal assisted therapy animals, veterinary screening should extend beyond a physical examination and health monitoring, as clinically normal dogs may still carry zoonotic pathogens⁹. Even if dogs are prescribed a seasonal monthly preventative medication for parasites, a negative parasite test may still be of importance. For instance, a parasite cure may not have been started at the time of the therapy session. Enrolled animals in animal assisted therapy should receive regular vaccination shots against rabies, distemper, parvovirus, canine hepatitis, leptospirosis, as well as treatments against internal and external parasites¹.

As mentioned before, children with multi-

drug-resistant bacteria, extensive wounds, compromised immune systems, diarrhoea and other risk factors should be excluded from animal assisted therapy. This should also be the case for other at-risk patients, such as geriatric dementia patients. To minimize infection risk, adequate hygiene practices should be put in place at healthcare institutions and eldercare facilities. This should include (but not be limited to): the disinfection of the hands before and after visits by personnel, handlers and patients; the placing of a covering sheet on beds or furniture if the dog is to be allowed on these; the changing of clothes and bedclothes after a visitation; the disinfection of contact surfaces and used toys; the cleaning of the floor prior to and after visitation.

It is important that dogs are chosen based on temperament and training for the specific tasks required by an assistant therapy dog. They must be able to interact with different types of patients with varying stages of dementia without stress or fear, and handlers must always be aware of trigger points for their dogs during visitations. Guidelines need to be set in place to advise formal training of animals and handlers, in addition to protocols for proper hygiene, as well as health screening for animals and handlers. In addition, health care facilities need to be versed in the types of questions to ask handlers before scheduled therapy sessions⁵. Health requirements for other species eligible for animal assisted therapy would also need to be studied extensively before implementation in healthcare facilities.

Patients with dementia, as is the case with children and other patients, will most likely want to pet the dog and allow licking by the dogs. If certain rules are set in place during an AAT session, a patient with dementia may not remember these arrangements at subsequent visits. Eldercare facilities and AAT organizations need to implement protocols to ensure the health and positive welfare of

their patients and animals. After minimizing the risk of pathogen transmission and ensuring health and positive welfare of the animals, animal assisted therapy can continue to aid many human patients.

Referenties

1. Quintavalla F, Cao S, Spinelli D, et al. (2021). Effects of dog-assisted therapies on cognitive mnemonic capabilities in people affected by alzheimer's disease. *Animals (Basel)*. 11(5). p 1366. <https://search.proquest.com/docview/2531372816>. doi: 10.3390/ani11051366.
2. McDowall S, Hamilton-Bruce A, Cobb M & Hazel S. (2024). Evaluation of current practices for dogs engaged in assistance and therapy support programs within australia. *Journal of Veterinary Behavior*. 73. pp 1-9. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1558787824000170>. doi: 10.1016/j.jveb.2024.03.002.
3. Majić T, M.D, Gutzmann H, M.D, Heinz A, M.D, Lang UE, M.D & Rapp, Michael A., M.D., Ph.D. (2013). Animal-assisted therapy and agitation and Depression in nursing home residents with dementia: A matched Case-Control trial. *The American journal of geriatric psychiatry*. 21(11). pp 1052-1059. <https://www.clinicalkey.es/playcontent/1-s2.0-S1064748113001784>. doi: 10.1016/j.jagp.2013.03.004.
4. Bono AV, Benvenuti C, Buzzi M, et al. (2015). Effects of animal assisted therapy (AAT) carried out with dogs on the evolution of mild cognitive impairment. *Giornale di Gerontologia*. 1(63).
5. Linder DE, Siebens HC, Mueller MK, Gibbs DM & Freeman LM. (2017). Animal-assisted interventions: A national survey of health and safety policies in hospitals, eldercare facilities, and therapy animal organizations. *American journal of infection control*. 45(8). pp. 883-887. <https://dx.doi.org/10.1016/j.ajic.2017.04.287>. doi: 10.1016/j.ajic.2017.04.287.
6. Edner A, Lindström-Nilsson M & Melhus Å. (2021). Low risk of transmission of pathogenic bacteria between children and the assistance dog during animal-assisted therapy if strict rules are followed. *J Hosp Infect*. 115. pp. 5-9. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S019567012100178X>. doi: 10.1016/j.jhin.2021.04.025.
7. Yamauchi T & Pipkin E. (2008). Six years experience with animal-assisted therapy in a children's hospital: Is there patient risk? *Am J Infect Control*. 36(5):E117. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0196655308003283>. doi: 10.1016/j.ajic.2008.04.132.
8. Lefebvre SL, Waltner-Toews D, Peregrine AS, et al. (2006). Prevalence of zoonotic agents in dogs visiting hospitalized people in ontario: Implications for infection control. *The Journal of hospital infection*. 62(4). pp. 458-466. <https://dx.doi.org/10.1016/j.jhin.2005.09.025>. doi: 10.1016/j.jhin.2005.09.025.
9. Lefebvre SL & Weese JS. (2009). Contamination of pet therapy dogs with MRSA and clostridium difficile. *The Journal of hospital infection*. 72(3). pp. 268-269. <https://www.clinicalkey.es/playcontent/1-s2.0-S0195670109000991>. doi: 10.1016/j.jhin.2009.02.019.

HET IS TIJD

om parasietenbestrijding naar
een hoger niveau te tillen:
adviseer op maat

Maak gebruik van Para Risk®

Bespaar tijd aan de balie.

1. Eigenaar beantwoordt vragen over levensstijl hond of kat en krijgt risicoprofiel via para-risk.nl.
2. Geef parasietenbestrijdingsadvies op maat o.b.v. het risicoprofiel van de hond of kat en SPC's antiparasitica.

Zo veel als nodig, zo weinig als mogelijk.

www.para-risk.nl

NU OOK
VOOR
KATTEN

WAT IS HET RISICO?

ParaRisk®

Online Parasieten Risico Check

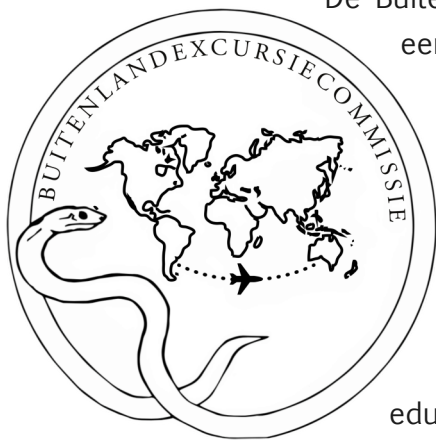

Deze educatieve service wordt u aangeboden door Boehringer Ingelheim Animal Health Netherlands bv, de makers van NexGard®, NexGard SPECTRA® en NexGard COMBO®, Basisweg 10, 1043 AP Amsterdam, tel: 020 - 799 69 59, vetmedica.nl@boehringer-ingelheim.com, dogcare.nl, catcare.nl © 08/2024. Alle rechten voorbehouden. Gebruik geneesmiddelen verantwoord. MA2423752

**Boehringer
Ingelheim**

Buitenlandexcursiecommissie

De Buitenlandexcursiecommissie organiseert elk jaar een reis naar het buitenland, de zogenaamde buitenlandexcursie van Hygieia. Als je in deze commissie plaatsneemt, mag je bepalen waar de reis heen zal gaan en mag je helpen met het organiseren van deze supertoffe reis! We zijn al naar Praag, Londen en Zagreb geweest. Op deze reis gaan we natuurlijk heel veel cultuur snuiven en

educatieve activiteiten ondernemen, maar er is meer dan genoeg ruimte voor gezelligheid. Denk hierbij aan een bezoek aan een museum, aan de dierentuin en een pubcrawl! Het is altijd een mega gezellige week. Kortom een reis om niet te vergeten!

Terugblik Buitenlandexcursie Zagreb 2024

De derde Buitenlandexcursie (BLE) van Hygieia heeft plaatsgevonden van zaterdag 20 april tot en met donderdag 25 april 2024; dit jaar stond de reis gepland naar het mooie Zagreb. We gingen dit keer met het vliegtuig en vertrokken vanaf

Schiphol. Zaterdagavond zijn wij geland en helaas bleek bij aankomst dat er twee koffers waren achtergebleven in Amsterdam. Wat onhandig, maar dat mocht de pret niet drukken en we zijn gezellig samen uit eten gegaan in het centrum in een restaurant gelegen voor de iconische kathedraal van Zagreb. Hier hebben we heerlijk verse pasta en pizza's gegeten. Daarna gingen we richting het hostel want de volgende dag hadden we een druk programma.

Geschreven door Kika van der Horst, voorzitter Buitenlandexcursiecommissie,
en Najade Schepel, commissaris PR & Sponsoring

Elke ochtend haalde de commissie verse broodjes, croissantjes, yoghurtjes en vers fruit zodat de deelnemers een lekker en gezond ontbijtje hadden. Zondagochtend stond de stadswandeling op het programma waarbij wij de mooiste plekjes van Zagreb hebben bewonderd. Zo zijn we door Lower en Upper Zagreb gewandeld, en hebben we gebruik gemaakt van 's werelds kortste kabelbaan. Daarna hebben we lekker geluncht en waren we weer helemaal uitgerust voor het middagprogramma. In de middag hebben we ook een aantal musea bezocht. Eerst zijn we naar het Museum of Broken Relationships geweest. Dit museum is gewijd aan mislukte relaties en hier worden voorwerpen tentoongesteld die overblijfselen hiervan zijn, gepaard met korte beschrijvingen. Om het wat luchtiger af te sluiten zijn

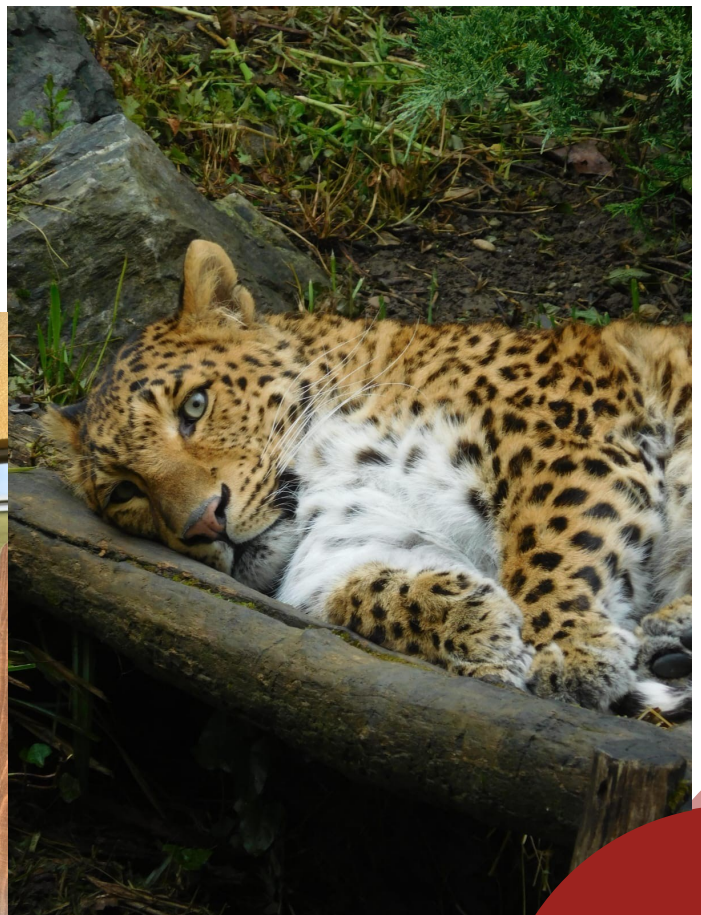
Spelletjesavond in het hostel

we daarna naar het Chocolademuseum gegaan waar we leerden hoe chocola wordt gemaakt van boon tot reep. Hierbij mochten we ook allerlei soorten chocolade proeven. Deze dag sloten we af met een spelletjesavond in het hostel. Dat was een goede afsluiter van de eerste dag!

Op maandag gingen wij naar de faculteit Diergeneeskunde in Zagreb waar we een uitgebreide rondleiding kregen over de campus door een van de studenten. Het was erg interessant om te zien welke verschillen er tussen onze faculteiten zijn. Ook kregen we de reptielen te zien en mochten we deze even vasthouden. Hierna hebben we een lekkere lunch gehaald en zijn wij gaan zwemmen bij een aquapark net buiten Zagreb. Dit was een heerlijke manier om even bij te komen. Daar hebben we ook avond gegeten en aan het eind van de avond gingen we terug richting het hostel.

Dinsdagochtend was het tijd voor de verrassingsactiviteit, dit jaar was dit een escaperoom. Opgedeeld in twee teams zijn we de strijd tegen elkaar aangegaan. Beide groepjes werden opgesloten in een aparte esca-

Dierentuin Zagreb

peroom met als doel binnen één uur alle puzzels op te lossen om de kamer te ontsnappen. De escaperoom met het thema Robin Hood was het snelste ontsnapt, maar het team van Dracula volgde niet snel daarna. De ervaring hiervan was zo leuk, dat het bestuur heeft besloten in de avond terug te keren om de moeilijkste escaperoom uit te proberen. Al onze kennis en vaardigheden en samenwerking zijn getoetst, en we zijn er gelukkig heelhuids uit gekomen! Na deze activiteit hadden de deelnemers vrije tijd om Zagreb nog verder te verkennen.

Woensdag was alweer de laatste volle dag; op deze dag zijn wij naar de dierentuin gegaan en kreeg een deel een kijkje achter de schermen van een verzorger. Ook werd er fanatiek de Crazy 88 gespeeld: weer gingen twee groepen de strijd tegen elkaar aan om zo veel mogelijk van 88 uiteenlopende opdrachten uit te voeren en punten te verzamelen. We hebben ontzettend veel gelachen en genoten van een regenachtige dag in de dierentuin. In de avond hadden we een laatste gezamenlijke maaltijd bij een echt Kroatisch restaurant met lokale gerechten, hier werd de uitslag van de Crazy 88 bekendgemaakt en de prijzen uitgedeeld. Als afsluitende activiteit gingen we bowlen. Dit was een hele leuke afsluiter van de fantastische BLE!

De volgende ochtend was het helaas alweer tijd om naar huis te gaan, het was een super gezellige en drukke week. We hebben ontzettend genoten van alle educatieve en leuke activiteiten. We hebben nu al zin in volgend jaar!

De laatste avond in Zagreb!

Functioneringsgesprek met een algoritme

Dit artikel is verzorgd door de NVWA.

In de afgelopen jaren heeft de technologische vooruitgang op diverse gebieden nieuwe deuren geopend, waaronder in slachthuizen. Commerciële IT-bedrijven hebben zich gewijd aan het ontwikkelen van innovatieve oplossingen, zoals slimme cameratoezichtsystemen, om de werkzaamheden in slachthuizen te ondersteunen. Deze systemen trekken niet alleen de aandacht van de maatschappij, maar ook van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). Het helpt alle betrokkenen partijen om diergezondheid, dierenwelzijn en voedselveiligheid beter te borgen. Coördinerend specialistisch inspecteur innovatie Jasmina Tepić vertelt hier meer over.

‘De drang naar efficiëntie in slachthuizen heeft geleid tot de opkomst van slimme cameratoezichtsystemen. Deze systemen, ontwikkeld door commerciële IT-bedrijven, bieden een extra set zintuigen voor zowel het bedrijfsleven als de NVWA. Daar waar mensen op één plek tegelijkertijd kunnen zijn, kan een slim camerasysteem constant en overal in het slachthuis aan de slag’, aldus Jasmina. Dat biedt mogelijkheden om medewerkers van zowel slachthuizen als de toezichthouder te ondersteunen.

Jasmina Tepić, Innovation Project Manager bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

Sensorische evolutie Technologische puzzel

Sommige systemen werken alleen met beeld, andere systemen werken ook met aanvullende sensoren en kunnen bijvoorbeeld geur of geluid detecteren. In alle gevallen helpen dergelijke systemen om afwijkende situaties sneller en accurater te detecteren. Dat vraagt vervolgens wel om menselijke actie: het probleem oplossen doet het systeem niet. Hierover zegt Jasmina: 'Het geeft alleen een signaal af dat er iets aan de hand zou kunnen zijn. We hebben dus nog steeds mensen nodig om acties te verbinden aan dat wat het systeem waarneemt.'

Daarnaast bieden slimme camerasystemen de mogelijkheid om lerend te werken. Na iedere waarneming en daaraan gekoppelde interventie geeft de verantwoordelijke medewerker feedback aan het systeem: klopte de waarneming of niet en moet het systeem de volgende keer anders ingesteld of getraind worden om minder fouten te maken? Dit proces wordt steeds opnieuw doorlopen, waarmee validatie in een nieuw perspectief wordt geplaatst.

Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Het ontwikkelen van door AI (Artificial Intelligence) ondersteunende systemen voor slachthuizen stuit op unieke uitdagingen. 'Elk slachthuis is verschillend, met factoren zoals grootte, inrichting, indeling, en de diersoort die wordt geslacht. Ontwikkelaars werken met basisalgoritmes die per slachthuis aangepast moeten worden, wat veel vakmanschap en tijd vergt.'

Overwegingen naar een systematisch beoordelingskader

Bij de implementatie van AI in het toezicht geldt de verplichting voor slachthuizen om te voldoen aan geldende wet- en regelgeving. Hoewel slimme systemen de bedrijfsvoering effectiever maken, verandert het niets aan de verplichting om de publieke belangen te waarborgen.

Tegelijkertijd wordt er nagedacht over aanvullende eisen die je aan deze technologie zou moeten stellen. Daarover zegt Jasmina: 'We zien de algoritmen steeds meer als een werknemer in het slachthuis. Een menselijke werknemer solliciteert op een functie en wordt tijdens zijn sollicitatiegesprek beoordeeld, waarna hij periodiek bevraagd wordt op zijn functioneren. Dat zou bij een algoritme net zo moeten. Samen met de Rijksdienst voor Digitale Infrastructuur heeft de NVWA de opdracht aan de Universiteit Utrecht gegeven om een 'functioneringsgesprek' voor algoritmen en AI te ontwikkelen. Dit biedt ons houvast bij het beoordelen van dit soort systemen. De ontwikkeling van dit instrument is gereed. Nu volgt het leren in de praktijk. Algoritmen en AI in slachthuizen zou hiervoor een goede casus zijn.'

Privacywetgeving

Een cruciaal aspect bij het gebruik van slimme toezichttechnologieën is de waarborging van privacy voor werknemers en andere betrokkenen in slachthuizen. De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) biedt hierbij leidraad, waarbij zorgvuldige afwegingen moeten worden gemaakt tussen privacy en de voordelen voor het borgen van publieke belangen.

Jasmina: 'Privacy van werknemers is een randvoorwaarde voor het inzetten van dergelijke systemen. Daar gaat dan ook terecht veel aandacht naar uit. Dat gebeurt nu ook bij het wetsvoorstel voor de verplichting van cameratoezicht in slachthuizen. Men moet zich niet bespied voelen op de werkvloer. Tegelijkertijd zijn er goede argumenten die de inzet van de technologie rechtvaardigen. De AVG is in dit soort gevallen van toepassing en biedt houvast bij het maken van die afweging: privacy versus de voordelen voor het borgen van publieke belangen. Daar moet zorgvuldig naar worden gekeken. Dat geldt voor alle betrokkenen partijen.'

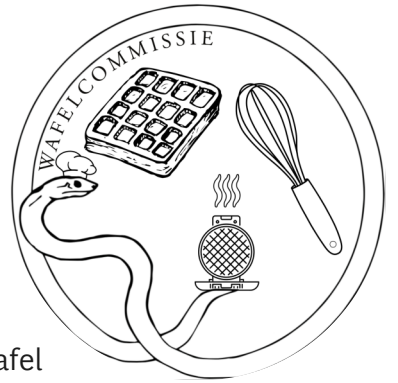
Samen staan we sterker

In conclusie bieden cameratoezichtsystemen, ondersteund door AI, in slachthuizen uitgebreide mogelijkheden, maar komen ze met unieke uitdagingen. Als alle betrokken partijen gezamenlijk van deze systemen leren, dragen we bij aan een effectieve implementatie en waarborging van publieke belangen.

Wafelcommissie

De Wafelcommissie is de ideale plek om jouw baktalent te laten zien! Deze commissie van Hygieia zorgt ervoor dat er elke week op Warme Wafel Woensdag o.d.z. 'dat breekt zo lekker de week' lekkere warme wafels te verkrijgen zijn in het Hygieia-hok. De wafels worden gebakken met liefde (en wafelmix). De commissie

bedenkt elke maand een nieuwe Wafel van de maand: een speciale wafel met extra ingrediënten om deze net wat lekkerder en specialer te maken! Zo hadden we bijvoorbeeld groot succes met de Citroen-meringue wafel, de Frambozen-witte chocoladewafel en zelfs onze eerste harige wafel, de Pizzawafel, was erg populair! Als je zelf leuke ideeën hebt, dan kun je die altijd op een papiertje in de wafel-ideeënbus in het hok stoppen of mailen naar wafelcommissie.hygieia@gmail.com en de echte bakkers zien we graag terug in de commissie om hun talenten te laten zien!

Symposiumcommissie

De Symposiumcommissie organiseert jaarlijks (in het voorjaar) een leuk en leerzaam symposium, waarbij geprobeerd wordt een actueel onderwerp vanuit de verschillende vakgebieden binnen One Health te belichten.

Onderwerpen die in voorgaande jaren aan bod zijn gekomen zijn de gezondheid van de dierenarts, emerging diseases, preventieve adviezen van de

Dierenarts, de effecten van klimaatverandering op dieren en dit jaar ging het over artificial

intelligence in de diergeneeskunde. Tijdens het

voorbereiden van het symposium krijgt iedereen een eigen taak, wat de mogelijkheid biedt om veel te leren. Samen werken wij toe naar een dag vol interessante lezingen en discussies. Lijkt dit jou ook wat? Meld je dan aan voor de Symposiumcommissie!

Ze hebben ons hart nodig; maar daarna ook ons verstand

Interview met drs. Ruth van der Leij over Shelter Medicine

Drs. Ruth van der Leij is in 1988 afgestudeerd als bioloog aan de Rijksuniversiteit Groningen en heeft daarna als beleidsmedewerker twaalf jaar in verschillende Nederlandse en Amerikaanse dierenbeschermingsorganisaties gewerkt. In 2007 is zij afgestudeerd als eerste-lijns dierenarts en is een paar jaar in de praktijk aan de slag gegaan, met daarnaast ook werkzaamheden aan de faculteit Diergeneeskunde binnen het Departement Dier, Wetenschap en Maatschappij. Zij heeft zich actief ingezet om het vakgebied Shelter Medicine binnen het Departement Gezelschapsdieren te halen (2009) en dit verder te ontwikkelen, waar ze tot op het moment van vandaag met veel passie mee bezig is.

Geschreven door Martin Végh,
tweedejaars masterstudent Diergeneeskunde

Om eerst met een inleidende vraag af te trappen: wat is Shelter Medicine precies en wat houdt het in?

Ik heb het even nagelezen en vanaf de jaren '80 zie je in Amerika dat het aantal dieren dat in asielen komt aan het dalen is, dat die daling al heel lang geleden is ingezet. Voor die jaren was het: dieren komen binnen, drie dagen worden ze gehouden en dan worden ze doodgemaakt. Ongeveer hoge euthanasie-gehaltes. Maar in de jaren '80 begint dat te veranderen, dus minder instroom van dieren, waardoor je dus met de opvangcapaciteit van die tijd wat meer tijd hebt om dieren aan te houden en te herplaatsen, dus je ziet de euthanasiecijfers ook dalen. Dan komt het volgende probleem: als je heel veel dieren binnenkrijgt en je

maakt ze meteen dood, dan heeft de veterinaire niet zo heel veel te doen: er is geen tijd voor het ontwikkelen van ziektes en dergelijke. In de jaren '80 verandert dat, dierenartsen komen om de hoek kijken, omdat ze uitbraken zien en proberen tegen te gaan. En dan wordt het heel ingewikkeld, want het gaat om koppels van gezelschapsdieren waar eigenlijk nooit onderzoek naar gedaan is – over landbouwhuisdieren wisten we in die tijd al veel meer. Maar rond eind jaren '90 gebeurt er iets heel moois. Een aantal dierenartsen zeggen: dit is eigenlijk toch echt te gek voor woorden

dat we dieren opnemen in asielen, hen ziek laten worden, omdat we eigenlijk niet weten wat we moeten doen – dan hebben we goede redenen om hen te euthanaseren en dan halen we

Drs. Ruth van der Leij

nieuwe dieren binnen. Zou het niet verstandiger zijn dat we meer onderzoek, meer onderwijs, training en dergelijke inzetten... en toen kwam het woord 'Shelter Medicine' dus om de hoek kijken.

Als je kijkt naar uitbraken, dan zijn er een paar ziektes waar we heel bang voor zijn, maar waarvan we de preventie en de eventuele aanpak als er een uitbraak is nu proto-

collair al heel mooi in de vingers krijgen. Dat zijn vooral kattenziekte, dermatofytose bij katten, kennelhoest bij honden en niesziekte bij katten. We hebben de goede instrumenten om deze aan te pakken, we kunnen nu eigenlijk bijna protocollair adviseren. Een aantal ziektes die bij gezelschapsdieren voorkomen, zoals de retrovirussen en dergelijke, dat zijn heel nare, dodelijke ziektes en die zien we als uitbraken niet heel vaak. Recentelijk heb ik van canine parvo een uitbraak meegemaakt, maar dat is heel zeldzaam. Maar voor feline parvo hebben we heel goede protocollen, omdat we hier al heel veel van weten hoe we het aan moeten pakken. De mooiste ontwikkeling zien we op het gebied van niesziekte. Toen ik hier in 2009 kwam, was niesziekte eigenlijk een ziekte die je met hygiëne aanpakte – maar niesziekte is vooral ook een stressgerelateerde ziekte. Vooral herpes, herpes in katten wordt gereactiveerd en ze worden ziek. Je ziet nu dat de onderzoeken hierover ook steeds meer aandacht gaan geven aan stressreductie bij katten in plaats van extreme hygiëne. Je ziet dus de evolutie van inzichten in de aanpak van ziektes. Zelfs schimmel is een stressgerelateerde ziekte.

Dat is dus eigenlijk het korte verloop van Shelter Medicine. En het gaat ook niet weer over; Shelter Medicine blijft.

Bron: Ruth van der Leij

Dan nog een beetje persoonlijk: hoe ben jij vanuit eerst biologie en dan de eerstelijns diergeneeskunde bij je huidige werk in Shelter Medicine terechtgekomen?

Nou dat heeft alles te maken met mijn voorgeschiedenis. Ik had binnen de Dierenbescherming de beleidsterreinen met betrekking tot dierproeven en gezelschapsdieren. Toen kwam ik hier en ik dacht (dus op 39 jarige leeftijd), nou ga ik het leren, hoe ik bijvoorbeeld dit soort uitbraken tegen kan houden... niks, niemand zei wat. Ik heb hier zelfs hersenchirurgie meegemaakt, maar niemand had het over asielen. Ik dacht, wat raar, want daar vallen de doden. Toen liep ik natuurlijk coschappen bij de landbouwhuisdieren (het was in de tijd van Mond-en-klauwzeer) en er waren in ieder geval discussies over hoe je met populaties omgaat, daar was heel veel kennis over. Ik dacht: wat is het toch jammer dat we dat niet hebben voor de groep gezelschapsdieren. Toen hoorde ik helemaal aan het einde van mijn studie dat ze in de Universiteit van Californië – Davis iemand hadden, Kate Hurley, de eerste resident Shelter Medicine. Ik heb haar meteen gebeld en gevraagd of ze iemand kon gebruiken. Kate zei ja, kom maar – en zij bleek exact dezelfde achtergrond te hebben die ik heb: ze was ook later in het vak gestapt, ze is een hondenvanger geweest en ze is daarna Diergeneeskunde gaan studeren met een groot verlangen van ‘we moeten toch kennis hebben hierover’. Ik heb daar een tijdje meegelopen, ik kwam terug en toen zei ik tegen de mensen hier: wij moeten Shelter Medicine in het curriculum stoppen. Gelukkig waren er collega’s die zeiden ‘hier zit wat in, dit is nuttig voor onze studenten’. Zo ben ik in 2009 begonnen. Maar daar hebben de faculteit en de Dierenbescherming (financieel) heel erg in geholpen. De faculteit zelf zag op een gegeven moment ook wel dat dit eigenlijk een vergeten groep

was, dat dit ook een vakgebied is waar studenten veel interesse in hebben. Dit is dus heel geleidelijk gegaan. Maar het is dus eigenlijk aan het einde van mijn studie dat ik ineens dacht: wow, dit is wat ik wil! Na een tijdje rondgelopen te hebben, gezien te hebben hoe het in de VS ging, had ik toen gezegd tegen Kate: wij gaan het eerste Shelter Medicine curriculum maken buiten de VS – en dat klopte ook, wij waren de eerste daarbuiten. Zij waren Amerikaans georiënteerd en Utrecht was de eerste met Europees Shelter Medicine.

Vermoedelijk een vraag die je hebt verwacht, maar in lijn met waar onze vereniging voor staat: wat vind jij zelf dat het belang is van One Health in Shelter Medicine? Wat zijn de belangrijkste One Health-kernpunten binnen dit vakgebied?

Een ontzettend belangrijk principe, heel verstandig, op verschillende fronten.

Ik heb zelf tijdens de pandemie onderzoek gedaan naar de prevalentie van asielkatten die een COVID-infectie hadden opgelopen. Dat was heel spannend omdat we niet wisten of dat zou kunnen. We hebben serologie bij deze katten gedaan. De vrees was dat geïnfecteerde katten een ‘spillover’ zouden vormen voor COVID: een gevaar voor zowel asielmedewerkers als nieuwe eigenaren. We hebben uiteindelijk geen enkel geval gehad van dieren die in het asiel de infectie hadden opgelopen, dus dat was een opluchting. Maar dat was voor mij ook de reden om na te denken over het

vervolg: we kunnen asielen ook als sentinels gebruiken om te kijken naar een aantal ziektes voor dieren en voor mensen.

Dat zijn we nu recentelijk gaan doen met de prachtige actie van een collega van mij, drs. Mirjam Duij-

vestijn. Ze zei, als we nou de uitbraken van kattenziekte eens gewoon op onze site zetten, zodat asielen, maar ook eerstelijnsklinieken in de omgeving weten dat er kattenziekte in hun omgeving is. Wat we op dit moment doen, is gefundeerde meldingen van kattenziekte (als de dierenarts of asiel die informatie wil geven) op de site zetten. Dat is ook een onderdeel van One Health, want het verlies van katten door zoiets simpels als kattenziekte heeft effecten op de gezinnen waar die katten vandaan komen. Dus de discussie over vaccinatie en dergelijke, die wordt gevoerd in dierenartsenpraktijken nu door de gegevens. Kattenziekte is niet op zichzelf, kattenziekte komt ergens vandaan. Het zit in een populatie en zo nu en dan steekt het de kop op. We weten heel goed welke dieren het meeste risico lopen, we weten heel goed wat we ertegen doen – dus vandaar dat ik die sentinelfunctie van asielen helemaal zie zitten. Daarmee kunnen we mens en dier gaan helpen. En dit is eigenlijk zo simpel: gewoon melden, op een kaartje plotten, en tegen dierenartsen zo nu en dan zeggen ‘hey, kijk eens op de kaart’. Dus ja, One Health is een belangrijk onderdeel van ons werk.

Verder ingezoomd op de dierenasielen, jij hebt al veel onderzoek gedaan naar kattenasielen en daarover gepubliceerd: wat zijn daarin voor jou de meest opvallende bevindingen?

Ik heb nog weinig over honden gedaan; de reden dat ik de kat zocht, is omdat over de honden best veel al door anderen is gepubliceerd en over katten eigenlijk weinig toen ik begon. Ik heb eerst gekeken naar hoe we stress bij katten konden verminderen. Het bleek dat katten graag een schuildoos in hun asielhok hadden zodat ze zich konden verstoppen en aanpassen aan de nieuwe omgeving. Bij nog een tweede onderzoek waar we ook lichaamsgewicht hebben meegenomen bleek dat hoewel we echt ons best doen, die katten nog steeds gewicht verliezen. Katten zijn stresskippen.

Bron: Ruth van der Leij

Toen ik jaren daarna ging kijken naar de kengetallen van de opvang van katten, merkte ik dat in de loop der jaren het aantal katten gedaald is in asielen, wat ik fantastisch vind, maar dat valt helemaal in de trend die de Amerikanen al heel lang aangeven – het aantal dieren in asielen is heel geleidelijk aan het dalen. Dus nu is eigenlijk mijn streven veel meer naar ‘zo kort mogelijk in het asiel, zo weinig mogelijk in het asiel, zo snel mogelijk weg’. En ons iets minder focussen op hele goede (en dus dure) huisvestingen en dergelijke, waar ik in de eerste instantie veel aandacht voor had. We moeten katten zo kort mogelijk hier hebben, ze moeten hier niet (blijven) zitten, want een asiel is een nare en gevaarlijke plek voor die dieren. Ook al doe je het prachtig, de kans op sterfte in een asiel door euthanasie of door ziekte is vergroot. Asielen zijn eigenlijk etalages voor dieren die gevonden of afgestaan worden. Tijdens die ‘etalageperiode’ is het onze taak om hen gezond te houden. Dat valt niet mee, gezien met name de aantallen katten en gezien de biologische gesteldheid van de kat. Wij hebben een dier om hierin te positioneren die niet gemaakt is voor dit soort etalagewerk.

Bron: Ruth van der Leij

Wat vind jij goed aan Nederlandse dierenasielen?

Een pluim voor de asiieldierenartsen, een pluim aan alle asielmedewerkers, want als ik zeg ‘etalage’, dan is dat iets heel lastigs om te horen, ‘bedrijf’ is lastig om te horen – want voor hen is het het redden van dieren. Ik ben daar in de loop der tijd wel genuanceerder naar gaan kijken, de emoties van medewerkers acht ik hoog, die heb ik zelf ook. Iemand met veel compassie voor dieren, dat is de eerste stap. Maar voordat je iets gaat doen, ga je een opleiding volgen, want je kunt veel beter redden als je weet wat je doet. Die compassie heb jij nodig om door muur en deur te gaan om die ene kat te redden. Maar je kennis heb je nodig om écht te kunnen redden. Daar besteed ik aandacht aan als ik vier keer per jaar een lezing over hygiëne geef (heel saai onderwerp lijkt het, dat je denkt, pfff, bleek en chloor...) waarvoor die mensen uit heel het land hiernaartoe komen, ze zitten een hele middag mij aan te luisteren (en nou dat valt niet mee, een hele middag naar mij moeten luisteren) en dan wil ik hen dus ook aanspreken op hun compassie, want ze doen er moeite voor om mij te volgen in al die stappen die we nemen. Dan hebben we het over desinfectiemiddelen, waarom desinfectie, waarom schoonmaken, waarom zeep, wat doet het. En dan komen ze terug in de opvang en dan hebben ze die gesprekken met hun medewerkers. Dan veranderen ze soms van tactiek en van protocollen. Dan denk ik, wow, dat dat kan! Dat we daar mensen enthousiast voor krijgen, met het gevolg dat dierenlevens gered kunnen worden.

Compassie wordt in veterinaire kringen soms wat meewarig bekeken, maar ik vind dat niet oké. Zeker tijdens de coronaperiode, wanneer ik bij asielen rondbelde en langsging – ik wilde weten hoe het reilde en zeilde,

want er kwamen geen mensen om dieren op te halen. Toen hoorde ik mensen vol compassie zeggen: nou, al word ik ziek, ik blijf hier wel, ik ga mijn dieren verzorgen. En toen realiseerde ik me dat heel veel mensen ver gaan in het opofferen van hun eigen veiligheid, omdat ze zo gepassioneerd zijn voor dit werk. Dat waardeer ik, want ik weet dat als je deze compassie accepteert en aangeeft, het een fantastische karaktereigenschap is dat je zo ver wilt gaan in het redden van iemand anders.

Wat zijn mogelijk nog extra ontwikkelpunten voor dierenasielen?

Er is veel te zeggen over de compassie bij mensen in dierenbeschermingsorganisaties, er is veel onderzoek naar gedaan. *Compassion fatigue* is een bekende, de *caring killing paradox*, zeker in asielen. Je hebt twee jaar voor een hond gezorgd en je hebt alles gedaan om die hond te herplaatsen (een nieuwe eigenaar te geven) – en uiteindelijk valt de bijl, het dier zal afgemaakt worden. Dat is een ramp voor heel veel mensen die echt alles gedaan hebben om dat dier te redden. Hun wereld stort in. Wie ben ik om daar licht overheen te lopen en te zeggen: ja, het is een asiel, deze dingen gebeuren. Dit was het

dier waarvoor ze elke week uit hun bed stapten en hun (vrijwilligers)werk gingen doen. We moeten op elkaar letten, we moeten elkaar ondersteunen; en niet dat harde gebikker naar elkaar van 'jij doet niet goed genoeg'... nee, jouw compassie herken ik. Dat is wat ik vaak zeg. Ze hebben ons hart nodig; maar daarna ook ons verstand. Dat is eigenlijk het idee achter mijn werk, achter mijn onderwijs en achter mijn onderzoeken ook.

Dit is eigenlijk al een heel krachtig einde, maar ik heb toch nog graag een vraag voor je over de toekomst van Shelter Medicine: hoe zie je het (graag) verder ontwikkelen?

Wat ik zie in de praktijk is dat een aantal Middel-landse Zeelanden, zoals Italië en Portugal hebben gedacht dat het goed zou zijn om in hun wetgeving aan te geven dat je gezonde dieren niet mag doden. Dat klinkt ook heel goed, het effect is alleen dat nu ook zwerfdieren van de straat gehaald worden die de asielen bezetten en er exact gebeurt wat in Amerika en bij ons ook in de jaren '70 gebeurde: overvolle asielen, en dan? Wat wij dan als laatste mogelijkheid hadden, was het doden van dieren om overpopulatie en ziekte te voorkomen, maar dat heeft de wet nu verboden voor verschillende landen. En nu lopen ze dus head-on in de val. Je ziet een ontwikkeling die ook weer met compassie is gedaan en die nu echt zichzelf in de staart bijt. Ik ben zeker niet een voorstander van het doden van dieren, maar voordat je tot een 'no kill'-situatie komt, zijn er stappen nodig: eerst een goede opvang, dan zwerfdieren van de straat. Castratie, castratie, castratie. Dan pas zie je ook de aantallen dalen. Daar zit dus een historische ontwikkeling in die nu door een aantal mensen veel te hard genomen wordt.

Dat is een heel nare boodschap, maar het is wel zo.

Overall idee: Shelter Medicine in de curricula in de meeste faculteiten van Europa en residencies aanbieden. Dat we met z'n allen als asiëldieren-artsenclub in Europa gaan praten over de handel in dieren, over het herplaatsen van zwerfdieren, over de grote transporten van dieren. We gaan als asiëldierenartsen samenkomen, we gaan congressen houden en we gaan dit soort dingen op een wetenschappelijk niveau aanpakken. We gaan contacten leggen, we leren elkaar kennen, we gaan elkaar helpen. We gaan onderzoeken geleidelijk samen doen en we maken de wetgeving die ons nu een beetje tegenzit in ieder geval bespreekbaar.

Zo zie ik het voor me dat Shelter Medicine mainstream wordt en dat we heel veel dieren en heel veel mensen kunnen helpen ermee. Heel veel visie dus!

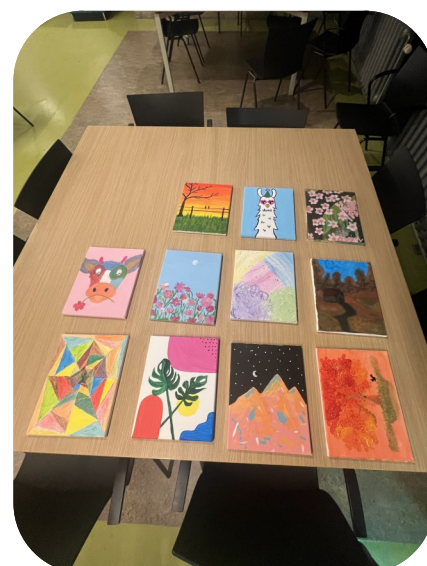
Mocht je nieuwsgierigheid nu geprikkeld zijn (ook als LH- of P-student): je kan Shelter Medicine als keuzevak gaan volgen in je master nadat je je uniforme jaar hebt doorlopen!

“In de cursus Shelter Medicine wordt aandacht besteed aan de bedrijfsbegeleiding, de wetgeving op dit gebied, risico-inventarisatie en aan het nemen van gepaste maatregelen om uitbraken van infectieziekten zoveel mogelijk te voorkomen of zo snel mogelijk te stoppen.”

Activiteitencommissie

De Activiteitencommissie bestaat uit enthousiaste studenten van alle jaarlagen. Samen organiseren zij gedurende het hele jaar allemaal verschillende leuke activiteiten. Er zijn jaarlijks terugkerende activiteiten zoals de slachthuisexcursie, maar is meer dan genoeg ruimte om helemaal zelf (en met je commissiegenoten) je eigen activiteit te bedenken en organiseren. Soms organiseren we een educatieve activiteit in het kader van One Health, een andere keer doen we gewoon iets voor de leuk, zoals een karaokeavond of boulderen. Eigenlijk kan bijna alles; alle ideeën zijn welkom. Heb jij nog een leuk idee voor de Activiteitencommissie? Stuur dan een mailtje naar activiteiten.hygieia@gmail.com

Voorstellen 26ste bestuur: “Argos”

In het jaar 2024-2025 zal het 26ste bestuur van Hygieia onze mooie vereniging leiden. 3 bestuursleden van “Charybdis” gaan hiermee hun tweede bestuursjaar in, samen met 3 nieuwe bestuursleden. Die stellen zich hieronder even voor!

Het 26ste bestuur der Studievereniging Hygieia “Argos”

o.d.z. ‘Always awake for One Health’

v.l.n.r.: Eva Sluijs, Sebastiaan Ramerman, Eva Koet, Jelrik Landstra, Kika van der Horst en Najade Schepel

Voorzitter: Jelrik Landstra. *Dierenwelzijnscommissie en CS-bestuur.*

Ik ben 24 jaar, en na al een studie afgerond te hebben in Groningen, zit ik nu in het derde jaar van de bachelor Diergeneeskunde. Verder houd ik veel van muziek, lezen, concerten, sporten en allerlei soorten spellen (bijvoorbeeld kaartspellen en D&D).

Secretaris: Eva Koet. *Symposiumcommissie en Wafelcommissie.*

Ik ben 22 jaar oud en zit nu in het 2^e jaar van de Bachelor Diergeneeskunde. Ik ben opgegroeid in Voorschoten, maar inmiddels woon ik alweer 2 jaar op kamers in Leiden. In mijn vrije tijd houd ik ervan om muziek te luisteren/maken, de natuur op te zoeken, met vrienden af te spreken en met mijn hond te wandelen.

Vicevoorzitter: Sebastiaan Ramerman. *Activiteitencommissie en Redactiecommissie.*

Ik ben 23 jaar oud en kom uit Enschede, maar ik woon nu al 4 jaar in Utrecht. Ik zit in het eerste jaar van de master Diergeneeskunde, en ik ga de differentiatierichting gezelschapsdieren volgen. In mijn vrije tijd sport ik graag, maak ik lange wandelingen, speel ik een beetje piano, zorg ik voor mijn plantjes, game ik graag, houd ik van koken en als mijn rooster dit toelaat mag ik ook nog graag afspreken met vrienden.

Dit magazine is mede mogelijk gemaakt door onze partners

Eijkman Stichting

Boehringer
Ingelheim

Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
*Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit*

DACTARI

ESCCAP

EUROPEAN SCIENTIFIC COUNSEL COMPANION ANIMAL PARASITES®

Goedkoop printen en inbinden

Online je documenten printen, inbinden en verzenden vanaf 1 exemplaar.

Eigen productie

Daardoor kunnen wij de kwaliteit en productietijd garanderen

Snelle levering

Standaard binnen 24 uur geproduceerd

TrustScore van 9,4

Klanten beoordelen ons met een 9,4 op Trustpilot

Lage prijs

Iedere handeling is geoptimaliseerd voor een lage prijs

Gratis
papiermonsters
aanvragen?
Ga naar
printenbind.nl

